

პოლიტიკისა და პოლიტიკური პრონომიის აქტუალური საკითხები

*(გ. მაისაშვილის ნაშრომის "ქართული სახელმწიფოს
მშენებლობისათვის" შესაძლებლობა, პასუხისმგებლობა,
სოლიდარობა" კრიტიკული ანალიზის ფონზე)*

“სააგტორო გამოცემა”

თბილისი

2005

უპ(UDC) 330

ჯ 676

ჯოლოსავა თ.ჯ. პოლიტიკისა და პოლიტიკური ეკონომიის თეორიისა და პრაქტიკის აქტუალური საკითხები ♦ გ. მაისაშვილის ნაშრომის "ქართული სახელმწიფოს მშენებლობისათვის" შესაძლებლობა, პასუხისმგებლობა, სოლიდარობა" კრიტიკული ანალიზის ფონზე თბ., 2005 წ. 94 გვ.

ნაშრომში განხილულია პოლიტიკისა და პოლიტიკური ეკონომიის აქტუალური საკითხები: განსაზღვრულია ეკონომიკური განვითარების ძირითადი სტრატეგიული მიზანი და ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური განვითარების ცალკეული მხარეები. მოცემულია ბატონ გ. მაისაშვილის საპროგრამო დებულებების კრიტიკული ანალიზი.

წიგნი განკუთვნილია მეცნიერებისათვის, სტუდენტებისათვის, პოლიტიკური პარტიებისათვის, სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციებისათვის, ასევე პოლიტიკისა და ეკონომიკური განვითარების თეორიისა და პრაქტიკის აქტუალური პრობლემებით დაინტერესებული მკითხველთა ფართო აუდიტორიისათვის.

© თამაზ ჯოლოსავა

ISBN 99940-0-182-5

II. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების კვლევის თავისებურებანი თანამედროვე ეტაპზე

გასული საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში განვითარებულმა ტრაგიკულმა მოვლენებმა, რუსული სპეცსამსახურების აქტიური, ფინანსური და სამხედრო მხარდაჭერით ორგანიზებულმა “წითელი, საბჭოთა, კომპრადორული ბურჟუაზიის(ე.წ. პარტიულ-კომკავშირული და სამეურნეო აქტივი), მათი მომსახურე წითელი ინტელიგენციის და კრიმინალების” ამბოხმა¹, ხელისუფლების უზურპაციამ სათავე დაუდო ედუარდ შეგარდნაძის მარგინალური, მარიონეტული რეჟიმის 10-13 წლიან ბატონობას საქართველოში.

შედეგი ?

სრული კოლაფსი: მატერიალური და სულიერი კულტურის ერთგვარი დეკადანსი; გაძარცვული, ჯართად გაყიდული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა; ტოტალური დალბატი და უსამართლობა, პრეზიდენტ ზ. გამახაშურდიას მკვლელობა; დაკარგული და უკონტროლო ტერიტორიები, დევნილი მოსახლეობა; დაცარიელებული სოფლები და 1,5 მილიონი ემიგრანტი; შეცინებული ქართველი ქალი,

¹ რაც სამწუხაროდ, აშშ და დასავლეთის ერთგვარი წაყრუებით, ხშირ შემთხვევაში ცალკეული პირების პირდაპირი წაქეზებითაც კი განხორციელდა. მოკლედ, ესაა შემთხვევა, როცა კეთილგონიერება და მიზანშეწონილობა უფრო ღირებული აღმოჩნდა, ვიდრე ერთად აღებული ექვსი დასავლური დემოკრატიული ფასეულობანი.

დაჩივებული მამაკაცი, ტრეფიკინგი და მათხოვრად, ნარკომანად, ტოქსიკომანად ქცეული მომავალი თაობა; შევარდნაძის საყმო'ში ნამსახურობის, კლანური და კორუფციული გარიგებების ნიშნით დარიგებული ე.წ. "პრივატიზებული" ქონება; საქართველოს მოსახლეობის ზურგს უკან მათი სასიცოცხლო ინტერესებით ყოველად უსირცხვილო ეატრობა; ქართული კაპიტალის და ტვინის გადინება; ფალსიფიკაცია, კორუფცია, კონტრაბანდა, სახელმწიფო რეკეტი, ხაზინაპარია ბიზნესმენტა და "გაბიზნესმენტულ" ჩინოფნიკთა მიერ ოფშორულ ზონებში გადინებული კორუფციული გზით შეძენილი ქონება; არსებული სახელმწიფო რეჟიმის მიერ საბანკო და სატრასტო აფიორებით გაძარცვული, პაუპერად ქცეული მოსახლეობა; კადრების სრული(ნაწილობრივი) დეკვალიფიკაცია და განადგურებული სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალი; სახელმწიფოებრივი მართვიდან გარიყული საზოგადოებათმცოდნეები, გადმოწერილი კანონებით და მეფალის რეკომენდაციებით ქეყნის აღმავლობაზე მეოცნებე, ფსევდორეფორმატორები; მთელ მსოფლიოში ფულის სათხოვნელად კარდაკარ მოსიარულე, მათხოვრად, ქცეული "საქართველოს ხელისუფლება" სკანდალურად ცნობილი, თავისი, პერმანენტული, "ანტი-კორუფციული ღონისძიებებით" რის გაი-ვაგლახით მოპოვებული დოლარების მითვისებასთან დაკავშირებით; მოკლედ, ესაა მემკვიდრეობით მიღებული პრობლემატიკის ის მოკლე წრე, რომელიც უფრო დაღ-

ერილებითი, მეცნიერული შესწავლის პირობებში მოგეცემდა არსებულ პრობლემათა უსასრულო მრავალფეროვნებას.

მაშასადამე, ყოველივე აღნიშნულს "საკაგშირო" იმპერიის რღვევისა და დამოუკიდებელი ქართული სახელმწიფოს ფორმირების პირობებში მოჰყვა ქვეყნის განვითარების კანონზომიერი პროცესების შეფერხება და როგორც წესი, საქართველოს მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობის დაუკმაყოფილებელი სასიცოცხლო მოთხოვნების, ინტერესების ფართო სპექტრის, ქვეყნის აღმშენებლობითი ენერგიის ერთგვარი კონსერვაცია. ეს ენერგია 1991 წლიდან შექმნილი სიტუაციიდან ეძებს გამოსავალს, არ ეპუება მის წინააღმდეგ ამხედრებულ ყველა რეაქციულ ძალას, უდიდეს მხარდაჭერას და სიყვარულს პპირდება ყველა პოლიტიკურ მოძრაობას, ყველა პიროვნებას, რომელიც შელახული ინტერესების და ღირსების, საკუთარი კეთილდღეობის მიღწევაში დაეხმარება. ეს რომ ასეა საქართველოს უახლესმა ისტორიამაც დაადასტურა, როდესაც სოროსის ფილიგრანული გათვლების და ფინანსების, დასავლეთის და აშშ პოლიტიკური მხარდაჭერის წყალობით ნაციონალურ ინტერესთა ტალღაზე ხელისუფლებაში მოვიდა ფსევდო-ეროვნული, გაპოზური მოძრაობა.

ამდენად, ქართველი პოლიტიკოსისთვის, ასევე საზოგადოებისათვის, როგორც ეხედავთ, არსებითია 1991-1992 წწ.

კოლაბორაციონისტულ-კრიმინალური ამბოხისა და მის შემდგომ განვითარებული მოვლენების არა მხოლოდ ჭვრეტითი შეფასება², არა შედეგებთან ბრძოლა, არა რეგანშიზმი, არა მოსალოდნელ გართულებათა შიშით პრობლემის თავიდან არიდება, არამედ დათრგუნულ ინტერესთა სისტემატური მეცნიერული გამოვლენა და მის დაკმაყოფილების შემაფერხებელ გარემოებათა აღმოფხვრის რეალური პროგრამა, კანონიერების აღდგენა. დღეს საქართველოში არსებობს ქართული სახელმწიფოს მშენებლობის ორი ალტერნატივა: პირველი, ერთი კაცის(პირთა მცირე ჯგუფის) ინტერესების შესაბამისად აშენებულ, არამყარი საფუძველის მრუდე კედლიან სახლზე(რომლის თითოეული აგური ჩვენი ოჯახებიდანაა მოპარული) დაშენების და მეორე, ძველი სახლის დანგრევის და საზოგადოებრივ ინტერესთა კონსენსუსის საფუძველზე ახალი ლამაზი სახლის მშენებლობის. პირველ შემთხვევაში სახლის კოსმეტიკური "რემონტი" არ იძლევა მასში უსაფრთხო ცხოვრების შესაძლებლობას და არც მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს აქვს მასში ცხოვრების დიდი სურვილი აღნიშნულ მიზეზთა გამო(რაზეც მეტყველებს *ემიგრაციის კატასტროფული დონე*), მეტიც "რემონტის" დამფინანსებლების სურვილების მიუხედავად ინტერესთა ანტაგონიზმის გამო შეიძლება წყალში გადაყრილი აღმოჩნდეს გაწეული ამაგი და ფული. ვინაიდან ედუარდ კენედის ფრთი-

² პარლამენტის დადგენილებები.

ანი გამოთქმა რომ ეიხმართ: "თუ თავისუფალი საზოგადოება ვერ შესძლებს დაეხმაროს მრავალთ, იგი ვერ გადაარჩენს უმცირესობას"³, ხოლო მეორე შემთხვევაში ინტერესების გათვალისწინება წარმოადგენს ასეთ სახელში უკონფლიქტო ცხოვრებისა და მისი შემდგომი გაფართოების აუცილებელ პირობას. პირველია გზა, რომელსაც მიჰყვებოდა მარგინალური ხუნტა, მისი უფლებამონაცვლე ე. შევარდნაძის მარიონეტული, სისხლიანი რეჟიმი და მის ფრთებქვეშ დაფრთიანებული ფსევდონაციონალური მოძრაობა, ხოლო მეორე, რომელსაც მიჰყვება ჭეშმარიტი ეროვნული მოძრაობა. სწორედ ამიტომ, ქართველი პოლიტიკოსი, სახელმწიფო მოხელე, მეცნიერი ...ფასდება არა იმით თუ რას ფიქრობს ან რას წერს ის დასავლურ დემოკრატიულ ფასეულობებზე, სამართლიანობაზე და კანონიერებაზე, საკუთარ როლზე ამ პროცესებში⁴, არამედ

³ გ. მაისაშვილი "ქართული სახელმწიფოს მშენებლობისათვის. შესაძლებლობა, პასუხისმგებლობა, სილიდარობა". პიუსტონ-თბილისი, 2003, გვ. 85

⁴ გარემოებათა ერთგვარი მძევალი იყო ბატონი ე. შევარდნაძეც. "დიდი სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე", როგორც მას სიყვარულით უწოდებდა ბატონი გ. კვარაცხელია, რომლის მთელი "სიდიადის" საიდუმლოება იმაშია, რომ საჭირო დროს საჭირო ადგილას აღმოჩნდა და ხელი შეუწყო მისგან დამოუკიდებელი(ობიექტური), შეუქცევადი პროცესების მიმდინარეობას სსრკ-ს დაშლას და გერმანიის გაერთიანებას. ერისი მხრივ, წარსული წარმატებით ნახაზრდოები პოლიტიკური ამბიციები, თვითკრიტიკის დაბალი დონე, პოლიტიკური ნარცისიზმი და ეგოცენტრიზმი "მე და ჩემი როლი მსოფლიო პოლიტიკაში" და მეორეს მხრივ, ხელისუფლებაში ძალადობრივი მოსვლით განპირობებული სრული წარუმატებლობა აიძულებდა

იმით თუ რამდენად უწყობს ხელს მისი ნააზრევი ან მოქმედება უკანონობით შეღახული საქართველოს მოქალაქეების სასიცოცხლო ინტერესების, დემოკრატიული ფასეულობების, ღირებულებების აღდგენას და კანონიერების ზეიმს ქვეყანაში. თუ საქართველოს დემოკრატიული არსებობა უწერია, ცხადია, ის ეერ დააღწევს თავს გასული საუკუნის ყველაზე დიდი უსამართლობის: კანონიერი ხელისუფლების ძალადობრივი დამხობისა და ხელისუფლების უზურპაციის მიზეზ-შედეგების აღმოფხვრას.

ამდენად, კანონიერების აღდგენა დროის № 1 მოთხოვნაა.

ესაა პრობლემა, რომლის გადაუჭრელად ქართული სახელმწიფოს წარმატებული ეკონომიკური წინსვლა შეუძლებელია, ვინაიდან სწორედ მასშია წანამძღვრები: წარმატებული მომავლის "შესაძლებლობის, პასუხისმგებლობის და სოლიდარობის" (გვ.9), რომელსაც აგრერიგად ესწრაფვის ბატონი გ. მაისაშვილი. ბატონი გია მაისაშვილი ქვეყნის ჭირ-გარამზე დაფიქრებული კაცია. მას, როგორც თავად აღნიშნავს, გარკვეული წელიწადი მიუძღვის მრგვალი მაგიდის ეკონომიკური პროგრამის ("რე-მანტიკული ეკონომიკის" - გ.მ.)(გვ.4) შექმნაში, აწუხებს

მას ყოველ გამოსვლაში საათობით ესაუბრა მსოფლიო პოლიტიკაზე, მენტარული შეფასებები გაეკეთებინა, რჩევები მიეცა მსოფლიოს ცნობილი პოლიტიკოსებისათვის: ამერიკისა და რუსეთის ურთიერთობებზე, ერაყზე, საჭიროების შემთხვევაში ბურკინა ფასოზეც კი. ოღონდ საქართველოზე არ შეკითხვოდი.

ის რაც ქვეყანაში ხდება და ქვეყნის კრიტიკული მდგომარეობის გამომწვევ მიზეზებს ეძებს არა გარეშე ძალებზე, არა სხვაზე(რუსეთზე) გადაბრალებაში, არამედ “მის შიგნით, საკუთარ თავში”(გვ.4), ანუ როგორც ბატონი ბოლოთაშვილი იტყოდა ხოლმე: “რაც მოგივა დავითათ ყველა შენი თავითაო”. სვამს სრულიად ობიექტურ კითხვებს: “რა გაგაკეთეთ არასწორად ?” “როგორ შეეცვალათ ეს სავალალო მდგომარეობა?”(გვ.4) ბოლო შეკითხვა მისთვის ერთგვარი კატალიზატორის როლს ასრულებს “ეკონომიკური და პოლიტიკური მშენებლობის მისეული ფილოსოფიის” წარმოჩენის საქმეში, რაც მისი აზრით, საფუძვლად უნდა დაედოს ახალი მთავრობის მიერ შექმნილ დარგობრივ კონცეფციებს(გვ. 21). ნაშრომში იგრძნობა პატრიოტიზმი, საკუთარი ხალხის რწმენა და სიყვარული(რაც ასე აკლია დღევანდელ ხელისუფლებას), რაც მის მიმართ კეთილგანწყობას აღგიძრავთ. მისი “ამერიკული” ოპტიმიზმი, ენთუზიაზმი და წინსვლის სურვილი გადამდებია და შეუძლებელია არ აღგაფრთოვანოს ამ ნიჰილიზმისა და სტაგნაციის არტახებში მოქცეულ ქვეყანაში, რაც თავისთავად პარტიის(კმმ)ს იმსახურებს.

ბატონი გ. მაისაშვილი ერთ-ერთია ამერიკიდან მობრუნებულ, ანგაჟირებულ, პოლიტიკური და ეკონომიკური ამბიციის მქონე ეკონომისტთაგან, რომელიც *ნეოკლასიკური*, *-კეინსიანური*, *- ინსტიტუციონალური* და ნაწილობრივ *მემარცხენე-რადიკალური* შეხედულებების ზეგავლენით,

ასევე მზარდი ეკონომიკური განვითარების მქონე ქვეყნების გამოცდილების საფუძველზე აყალიბებს საპროგრამო ხასიათის მოსაზრებებს ქვეყნის აღმშენებლობასთან დაკავშირებით. იმთავითვე ცხადია, რომ მას მოუწევდა, არა მხოლოდ ამ თეორიებისათვის დამახასიათებელი ღირსებების, არამედ ნაკლის გაზიარებაც. ამასთან, არსებითია არა მხოლოდ სხვაობა მეცნიერულ შეხედულებებში, რომელიც ქართული საზოგადოების გარკვეულ ნაწილს შეიძლება განსხვავებული ჰქონდეს, არამედ მთავარია ისიც თუ რამდენად ორიგინალური, მეცნიერულად არგუმენტირებულია ბატონ გ. მაისაშვილის იდეები, რამდენად პასუხობს წარმოდგენილი ნაშრომი დასახულ მიზნებს: "ქართული სახელმწიფოს მშენებლობის" ამოცანებს; ავლენს ქვეყნის განვითარების "შესაძლებლობებს"; განსაზღვრავს ხელისუფლებისა და ცალკეული პირების "პასუხისმგებლობას" ქვეყანაში მიმდინარე რეფორმებთან დაკავშირებით; ხელს უწყობს საზოგადოების ყველა პროგრესული ძალის გაერთიანებას, მათ "სოლიდარობას" ქართული სახელმწიფოს მშენებლობის საქმეში.

სამწუხაროდ უნდა ვაღიარო, რომ ავტორი თავს ვერ ართმევს ზემოთ დაყენებულ ვერცერთ ამოცანას, მის შეხედულებები გამოირსევა. არათანამიმდევრულობით და ექსტრაქტივით. საპროგრამო დებულებების უდიდეს ნაწილს აკლია სათანადო მეცნიერული სიღრმე. სუსტია არგუმენტირება.

ნაშრომი სავსეა ბრტყელ-ბრტყელი ტავტოლოგიებით და ტრუიზმით(აეტიორი ხშირ შემთხვევაში პირდაპირ, ღია კარს ამტკერებს), ჭარბობს პათეტიკა და რეზონიერული მსჯელობები. მთელი შრომა, ერთი გაბმული და გრძელი სადღეგრძელოა წინსვლის მოწოდებებით და შეძახილებით, რომელიც "რევოლუციური" ხელისუფლებისაგანაც არ გეაკლია, რაც ცხადია, ვერ უზრუნველყოფს სათანადო მეცნიერულ დონეს. ხოლო "მიღწეული შედეგზე" პეგელის კლასიკური გამოთქმა რომ ვიხმაროთ: "არაფრიდან არაფრის გზით არაფერთან მივყავართ".

ბატონი გ. მაისაშვილი საკუთარ ნაშრომს აფასებს, როგორც ქვეყნის აღმშენებლობის ძირითად საპროგრამო დოკუმენტს და ამდენად ცხადია მისთვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს საზოგადოების განვითარების ძირითადი სტრატეგიული მიზნის სწორ განსაზღვრას. თუ რამდენად მართებულია და ამართლებს გ. მაისაშვილისეული ხედვა, ამას ჩვენ შემდგომ პარაგრაფში განვიხილავთ.

2. ეკონომიკის განვითარების ძირითადი სტრატეგიული მიზანი

ნებისმიერი ქვეყნის აღმშენებლობაზე პრეტენზიის მქონე, მაკრო-ეკონომიკური საპროგრამო დოკუმენტისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს ეკონომიკური განვითარების ფუნდამენტური, სტრატეგიული მიზნის სწორ განსაზღვრას, სხვაგვარად, მიზნის დასახვას. სტრატეგიული მიზანი განსაზღვრავს ნებისმიერი ქვეყნის(ქვეყნების) ეკონომიკურ პოლიტიკას, საპროგრამო დებულებების შემუშავების და შესაბამისად, რეფორმების მიმდინარეობის ხასიათს, მატერიალური და არამატერიალური წარმოების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის სტრუქტურის ცვალებადობას, ცვლილებებს სამუშაო ძალის კვალიფიკაციაში(განათლება, კვალიფიკაციის სისტემატური ამაღლება), საგადასახადო, საინვესტიციო და ინსტიტუციონალური სისტემის ცვალებადობას და ა.შ.

მართლაც, რა შეიძლება იყოს საზოგადოებრივი განვითარების სტრატეგიული მიზანი ?

ზოგი ასეთად მიიჩნევს ეკონომიკურ ზრდას, ზოგიც მოგებას, ბატონი გ. მაისაშვილი ე.წ. გლობალურ კონკურენტუნარიანობას(გვ. 44), ზოგიც გამოკვეთილი მიზნის უქონლობის პირობებში ჩვენი ხელისუფლების მსგავსად

ე.წ. "წარმატებულობა"-ს (ჩვენი შარლატანი, ფსევდორეფორმატორების საყვარელი დეფინიციაა) და წინსვლის კეთილი სურვილებით შეპყრობილი თავმოწყვეტილი ქათამივით აწყდება, ხან საგადასახდო სისტემას, ხან განათ-

⁵ სოციალური ჩვენი უცოდინარი, ამბიციური ხელისუფალისთვის, ე.წ. "წარმატებულობა"-ს საზომია არა კვალიფიციური ცოდნა (როგორც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაშია), არამედ პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია მისი მიღწევის საშუალებები: ასაკი, ნაგარჯიშები კუნთები, კომპიუტერი, ინგლისური, პატიოსნებაზე მათი გულუბრყვილო, სუბიექტური წარმოდგენები, მოკლედ ყველაფერი ის, რაც პატრონის ერთგულ ხელისბიჭს ესაჭიროება და ხელისუფლების არაერთგზის ფარისევლური განცხადებების მიუხედავად (ნაცვლად იმისა რომ შექმნას საკანონმდებლო გარანტიები) ფაქტია, რომ 35 წელს გადაცილებული ადამიანისათვის ასეთი კელნერული განწყობილებების პირობებში სამუშაოს მოძიება სერიოზული პრობლემას წარმოადგენს და თანდათანობით იძენს პოლიტიკურ ელფერს. სამაგიეროდ ახალქალაქის სამსედრო ბაზის გასვლისა და ეთნოკონფლიქტური სიტუაციის გამწვავების თავიდან აცილების შიშით იქ მცხოვრებ სომეხ მოსახლეობას ჰპირდებიან სოციალური რეაბილიტაციის პროგრამის დაწყებას, რასაც ვერ ვიტყვით სამსახურიდან გამოყრილ ათასობით ქართველზე. ქართულ სინამდვილეში გაჩნდა ზედმეტი ადამიანების პრობლემა. გაუგებარია რა უშლის ხელისუფლებას სელს სარეაბილიტაციო სამუშაოების დაწყებაში. ცხადია, ეს ხალხი ყველა ერთბაშად ვერ დაიხოცება, ვერც კომუნისტებისა არ იყოს ნათელი მომავლის დადგომას დაელოდება (როგორც ამას ამასწინანდელ საგაზეთო ინტერვიუში გერმანიის ანალოგიით 10-20 წლიან პერსპექტივაში ჰპირდება მოსახლეობას ბატონი გ. ჩარკვიანი: სამსახურიდან გამოყრილებმა უკეთეს დრომდე შეინახეთ თავიო) და ხელისუფლების წყალობით შეაუსებს ემიგრანტთა რიგებს და ეს ყველაფერი ხდება დემოკრატიული შეძახილების და სადღეგრძელოების ფონზე: ჩამოდიო, გამოიდიოდიო, აეშენდიო, გავეკეთდიო, უფრო კულტურული როზგები მოგიმარაგეთ, აწი აღარ გცემთ მეტი რაღა გინდათ. ამოგვიდექით გვერდშიო. რაც ნაწილობრივ, ხელისუფლების ამბიციურობაზე, არაკომპეტენტურობაზე, საკუთარი ხალხისადმი მომხმარებლურ დამოკიდებულებაზე და სიყვარულის დეფიციტზეც მიუთითებს.

ლებას, ხან პრივატიზაციას. მზადაა გაყიდოს ყველა და ყველაფერი რაც მოძრაობს და ირხევა, მათ შორის სტრატეგიული ობიექტებიც, რაც ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების ძირითადი შემადგენელი ელემენტია და ოროსანი მოსწავლის გულმოდგინებით ცდილობს საპირისპირო არგუმენტების თაგიდან აცილებას, ურცხვი მოსაზრებებით აქაოდა ეკონომიკის სასწავლო სახელმძღვანელო არ იცნობს სტრატეგიული ობიექტების ცნებას⁶. მხოლოდ

⁶ ამდენად, როდესაც პროფესიით ბიოლოგი, რომლის მთელი ეკონომიკური ცოდნა არ სცდება თვითგანათლებისა და საკუთარი ბიზნესის წარმოების ფარგლებს, აცხადებს რომ სტრატეგიული ობიექტების ცნება ეკონომიკაში უბრალოდ არ არსებობს. ეს უკვე სასაცილო როდია. ეს უკვე პოლიტიკაა, თითოეულ ჩვენგანს გეხება და ჩვენი გაწუწუებული, დაცინცვლაზე გამეცადინებული ხელისუფლების უპრინციპო საკადრო პოლიტიკაზე მეტყველებს(ეკონომიკის საკვანძო პოსტზე ჯერ ფიზიკოსის, მერე ბიოლოგის დანიშვნა): როდესაც ეკონომიკის მინისტრის პოსტის დაკავების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი არგუმენტი(სხვას სავარაუდოდ ჩვენ არავინ გვეტყვის) პიროვნული კეთილგანწყობა და ბატონი გ. ბენდუქიძის მილიონებია.

ბილ გეიტსი ამერიკის უდიდესი ბიზნესმენია, მაგრამ ამისათვის აშშ-ს ეკონომიკის მინისტრად არავინ ნიშნავს და რაც ყველაზე მთავარია, არც მას აქვს ამის სურვილი, თუნდაც იმიტომ რომ თანამედროვე საზოგადოების ეკონომიკის მართვა თავისი სირთულითა და მრავალმხრივობით მნიშვნელოვნად სცდება ერთი კონკრეტული ბიზნესის წარმოების ფარგლებს და სათანადო კვალიფიციურ განათლებას მისთხოვს, რომლისადმიც ჩვენი ხელისუფლების დამოკიდებულება საყოველთაოდ ცნობილია. რომ არა კვალიფიკაციისადმი ნიჰილისტური დამოკიდებულება მადალ საპრივატიზაციო ფასს გამოკიდებული ხელისუფლებაც(ხელს რომ არაფერი ეთქვას საპრივატიზაციოდ გამოცხადდეს ობიექტის გაყიდვის კანონიერებაზე) ენდა იცნობდეს ნობელის პრემიის ლაურეატის ბაქონ ვერნონ სმიტის ფსიქოლოგიურ კვლევა-ს გაერკვევლობის სირთულეებში გადაწყვეტილების

მაშინ, როცა სტრატეგიული პარტნიორი(აშშ) საკმაოდ ტაქტიანად შეახსენებს სტრატეგიული ობიექტების გაყიდვა შენივე ქვეყნის ინტერესებიდან გამომდინარე არ შეიძლებაო, ერთი დღეში დაბრძენებული ბავშვივით იცულის შეხედულებას, თუმცა იხტიბარს მაინც არ იტყვის: ასე ვთქვათ ჯერ კიდევ გასარკვევიაო.

ზემოთ აღნიშნულის შემდეგ ცხადია, საწინააღმდეგოს კეთების მცდელობა და უაზრო ფახიფუხი ან ქვეყნის ინტერესების პირდაპირი ღალატია ან უცოდინარობა, ან ერთიც და მეორეც კვადრატში აყვანილი. დაკვირვებული მკითხველი იმასაც შეამჩნევს, რომ ყველა-ყველაფერთან ერთად აღნიშნულ ცდომილებას განაპირობებს სტრატეგიული მიზნის განუსაზღვრელობაც.

პასუხი ჩვენს მიერ ზემოთ დასმულ კითხვაზე საკმაოდ მარტივია.

მიღებასთან დაკავშირებით(რაშიაც მან 2002 წელს აიღო კიდევ ნობელის პრემია) და რომლის არსი სწორედ იმაშია, რომ სააუქციონო გაყიდვის ორი ფორმიდან: საკონვერტო(როცა ქონების რეალიზაცია წარმოებს შეთავაზებული ფასით), რომელსაც მთელი მსოფლიო მთელი ამკვიდრებს ბატონი კბერდუქიძე და საჯარო, როცა ქონება იყიდება მაღალი ფასის დასახელებით, გამყოფელი უფრო მაღალ ფასს იღებს, სწორედ, მეორე ტიპის აუქციონის დროს, რაც ასევე გამოირიცხავს ფარული გარიგებების დადების შესაძლებლობას, რასთან დაკავშირებითაც ქართულ ხაზოგადობას სრულიად ობიექტურად გაეჩნდა ეჭვი.

პროცესს იწყებს ინდივიდი, თავისი ეგოიზმით, მარად დაუკმაყოფილებელი, დაუოკებელი ლტოლვით საკუთარი კეთილდღეობის უზრუნველყოფისაკენ. მიზნის გამოკვეთის შემდეგ ის იწყებს სხედასხვა მშენებლობებს, წარმოებებს, ყიდულობს ტექნიკა-ტექნოლოგიებს, ზრდის შრომის ნაყოფიერებას, ამცირებს პროდუქციის თვითღირებულებას და თუ სახსრები არასაკმარისი აღმოჩნდება მიზნის მისაღწევად, მხოლოდ ამის შემდეგ, შედის სხვა პირებთან კოოპერაციაში, ახდენს კაპიტალის კონცენტრაციას და ცენტრალიზაციას, იღებს კრედიტს, იზიდავს ინვესტიციებს, მონაწილეობს საპრივატიზაციო პროცესებში, იყენებს მეცნიერულ ცოდნას, კერძო და სახელმწიფო ინსტიტუტებს ახლა უკვე კორპორაციული ბიზნესის განვითარებისა და უსაფრთხოების(საბაჟო-სატარიფო სისტემა, საბაჟო კავშირები, ექსპორტის სტიმულირება, სხვადასხვა ინსტიტუტები და ა.შ.) უზრუნველსაყოფად. ამერიკა სწორედ იმით გახდა ძლიერი რომ მან ბურჟუაზიული საზოგადოების უმთავერესი პრინციპი: ინდივიდუალობის პრინციპი(Prinzip Individual), სახელმწიფო რანგში აიყვანა. ინდივიდი გაათავისუფლა საზოგადოებრივ ურთიერთობათა მონათმფლობელური, ავტორიტარული ფორმებისაგან და მთელი თავისი ეკონომიკური და კანონმემოქმედებითი საქმიანობა, ასევე საზოგადოებრივ ურთიერთობათა ფორმები პიროვნების პრაგმატული ინტერესების რეალიზაციას დაუქვემდებარა. ცხადია, საბჭოური, "პარტიული-კოლექ-

ტიური" კაპიტალიზმის გარემოში აღზრდილ გ. მაისაშვილს ემიგრაციის პირველივე წუთებიდანვე თვალში სწორედ ინდივიდუალიზმი, დამოუკიდებელი არჩევანის ერთგვარი რელატიურობა ხვდება, რაც პიროვნებას შესაძლებლობას აძლევს "გაყიდოს ან არ გაყიდოს თავისი ცოდნის პროდუქტი"(საიდანაც სათავეს იღებს გ. მაისაშვილისეული "ცოდნის ფეტიშიზმი"), მაშინ როდესაც საბჭოური სისტემა პიროვნებას ამ არჩევის უფლებას ართმევდა და ინდივიდს კოლექტიურ ურთიერთობათა ტყვედ აქცევდა, რადგან სისტემისთვის პიროვნების "მე" – არაფერი იყო, ცალკეული კოლექტივის აზრი – უფრო მეტი, ხოლო ერთიცა და მეორეც არაფერი პარტიის(ამ კოლექტიური მონოპოლისტის) აზრთან შედარებით. მისგან განსხვავებით, გ. მაისაშვილისეული იდეალი – ე.წ. "მსოფლიო კლასის განათლება" სხვა არაფერია თუ არა ინდივიდუალისტური, თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის ბურჟუაზიული საზოგადოების განათლება, როგორც პიროვნების თვითდამკვიდრებისა და მისი კერძო ინტერესების რეალიზაციის საშუალება. აქ პიროვნება საკუთარ თავზე იღებს პასუხისმგებლობას, რაც მან აშშ-ში საქართველოდან 10-12 წლიანი ღვენილობის პირობებში საკუთარ თავზე გამოსცადა, შრომა დაუწყასდა: აქეთ ჰარვარდის სამთავრობო სკოლა, "ევრონი", "კემბრიჯის ენერგეტიკული ასოციაცია", იქეთ "პიუსტონის ცათამბჯენის 43-ე სართული მის წინ გადაშლილი აშშ-ს ეკონომიკით"(მოდით და გაიკეთო ვისაც

შეგიძლიათ - თქვ., შეხვედრები აშშ “ბიზნესმენების ლიდერებთან, აკადემიის და მთავრობის წარმომადგენლებთან”, რამაც საკუთარი მნიშვნელობა აგრძნობინა და აფეთქდა კაცი. ის უბრალოდ მთვრალია ეპოქის სულისკვეთებით, ჰგავს საბჭოური, პარტოკრატიული, კოლექტივიზმის ტყვეობიდან რის გაი-ვაგლახით თავდაღწეულ კაცს, რომელმაც რაღაც დიდი და ძლიერი ნახა, მას შემდეგ ძილი და მოსვენება დაკარგა და მზადაა მთელ ქვეყანას მოუთხროს ამის შესახებ, განუმტკიცოს “საკუთარი თავის რწმენა”, “ცოდნის, ინოვაციისა და ინიციატივისაკენ სწრაფვა”, რითაც “...ოფშკეითელი დაამარცხებს პარიზელს, გურჯაანელი - ლონდონელს, გორელი - ნიუ-იორკელს”. (გვ.4), თუმცა საბჭოურ არჩევანს: “ ვინ ვის ? ამერიკა თუ ჩვენ ? ” - მაინც თავს ვერ აღწევს, თითქოს ცხოვრების მიზანი ვინმეს დამარცხება, მკლავის გადაწევა იყოს და არა ინდივიდის სწრაფვა საკუთარი კეთილდღეობისაკენ. ბატონებო! ეხლა ერთი წუთით წარმოიდგინეთ, რომ აღნიშნული ინდივიდი(მათ შორის საზოგადოება(კ, როგორ(კ სუბიექტი) თავის ეკონომიკურ საქმიანობას ახორციელებს არა საკუთარი კეთილდღეობისათვის, არამედ ეკონომიკური ზრდის, ანდა სულაც განვითარებისათვის, მოგებისათვის, ბიზნესისათვის, წარმატებულობისათვის, ანდა სულაც გ. მაისაშვილისეული კონკურენტუნარიანობისათვის და მთელ ამ შეხედულებათა სრული აბსურდულობა, ცხადზე უცხადესი გახდება. მე

არ მეგულება ამ ქვეყნად თუნდაც ერთი კაცი, გნებავთ ის გ. მაისაშვილის უახლოესი მეგობარი იყოს, რომელიც კონკურენტუნარიანობისათვის დაიწყებს მასთან ერთად(ან მის გარეშე) რაიმე კერძო ბიზნესის წარმოებას. ჩვენ ამ ბანალობას საერთოდ არ შეეჩებოდით, მაგრამ ესაა ის, რაზედაც სწავლულ-ეკონომისტთა გარკვეული ნაწილი(გამონაკლისი არც ბატონი გ. მაისაშვილია), ისევე როგორც ჩვენი რევოლუციური, "წარმატებულობაზე" ორიენტირებული ფსევდო-რეფორმატორები საკმაოდ სერიოზულად მსჯელობენ და არა თუ მსჯელობენ, ესწრაფვიან კიდევ, რაც ცხადია, არ იძლევა პრობლემის სისტემური ხედვის შესაძლებლობას, მოვლენის ზედაპირზე ტრიალებს და მის სიღრმეში არ მიდის. სწორედ მათზეა ნათქვამი: "ხეებს ხედავენ და ტყეს კი არაო" თუ რა ზიანი შეიძლება მიაყენოს საზოგადოებას არასწორად დასმულმა მიზანმა ამას ჩვენ ჯერ კიდევ განვიხილავთ.

ამრიგად, როგორც ეხედავთ ეკონომიკური განვითარება, წარმოების ზრდის ტემპები, ინტეგრაცია, პრივატიზაცია ინვესტიციები, კონკურენტუნარიანობა, "წარმატებულობა" და ა.შ. თვითმიზანი როდია, ის მიზნად იქცევა მაშინ. როდესაც ხელს უწყობს ცალკელი პირების, სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების და ფენების, მთლიანად საზოგადოების საჭიროებების, მოთხოვნილებების, მოთხოვნების, ინტერესების, იდეალების რეალისაციას. უსრუენველყოფს მათ ეკონომიკურ უსაფრთხოებას. ხოლო

ყველა ერთად აღებული მთლიანად საზოგადოებისა და მისი ცალკეული წევრების კეთილდღეობას. ამდენად, ცხადია, ძირითადი, სტრატეგიული მიზანი – კეთილდღეობისაკენ სწრაფვა ლოკალური მიზნების საერთო მნიშვნელოვანი, მისი არსებობაა.

კეთილდღეობა თანამედროვე საზოგადოების ცენტრალური პრობლემაა და ის დღემდე სხვადასხვა მიმართულების მეცნიერთა ცხარე დისკუსიის საგანია. აღსანიშნავია ისიც, რომ სამმა მეცნიერმა: ინგლისელმა ჯონ ზიკსმა, ამერიკელმა კენეტ ერლუმ(1972 წ.) და ინდოელმა სენ ამარტიამ(1998) სწორედ თანასწორობისა და კეთილდღეობის თეორიაში შეტანილი წვლილისათვის მიიღეს ნობელის პრემია. ამ თეორიამ საკმაოდ ფართო განვითარება პოვა ა. პიგუს და ა. ბერგსონის შრომებში. კეთილდღეობის თეორიები ცნობილია სხვადასხვა სახელწოდებით: "საყოველთაო დოვლათიანობა", "კეთილდღეობა" და "ცხოვრების ხარისხი", რომელთა არსი უმნიშვნელო სხვაობის მიუხედავად არსებითად ერთია. "ცხოვრების ხარისხი" – გარემოს დაცვა, საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესება, ჯანდაცვისა და კულტურის პრობლემები, კაპიტალის დემოკრატიზაცია და ა.შ. წარმოადგენს მრავალი ბერეუაზიული და სოციალ-დემოკრატიული პარტიის საქმიანობის აუცილებელ კომპონენტს. დასავლეთში არ დარჩენილა მეცნიერი, რომელსაც რაღაც ფორმით ხარკი არ გადაეხადოს ამ თეორიისათვის. თუმცა თეო-

რიები გამოირჩევა როგორც მეცნიერული ღირებულებებით, ისე კაპიტალიზმის აპოლოგეტიკითაც, რაც სისტემათა შორის იდეოლოგიური ბრძოლის ნაყოფია. ამ თეორიის ერთგვარ იდეოლოგიურ სახესხვაობას წარმოადგენდა სოციალიზმის ძირითადი ეკონომიკური კანონი, რომელიც "სოციალისტური" სისტემის გულგარულ აპოლოგეტიკას ემსახურებოდა და რომლის მიქლევეართა ოდენობა "მგელ, კეთილ საბჭოთა დროში" მთელი ლეგიონი იყო, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმ ანბანურ ჭეშმარიტებას, რომ საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი საყოველთაო ობიექტური, კანონზომიერებანი ყველა დროსა და ეპოქაში ინარჩუნებს თავის აზრსა და მნიშვნელობას.

ამრიგად კეთილდღეობა, უფრო სწორედ საზოგადოებრივად განსაზღვრული კეთილდღეობა ასეთია კელევის ამოსავალი პუნქტი. ამიტომ, ერთი შეხედვით შეიძლება მოგვეჩვენოს კიდევ, რომ მისი კელევა მოხმარებითი ურთიერთობებიდან უნდა დავიწყოთ, როგორც ამას აკეთებს მრავალი მეცნიერი, რადგან მოხმარებაა ის, სადაც წარმოებს საჭიროებების, მოთხოვნილებების, მოთხოვნების, ინტერესების და იდეალების დაკმაყოფილება, რაც კეთილდღეობის არსებითი შემადგენელი ნაწილებია და მის შინაარსს განსაზღვრავს, მაგრამ ახლო განხილვისას უმაღლ აღმოვაჩენთ რომ საზოგადოებრივ ურთიერთობათა ეს სპეციფიკური ფორმები, მხოლოდ მშრალი აბსტრაქციის შესაძლებლობას იძლევა და კერ გვიხსნის თვით ამ ურ-

თიერთობათა წარმომავლობას ცალკელი პირების, სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების და ფენების, მატერიალური და არამატერიალური ცხოვრების პირობების გარეშე. თავის მხრივ, მატერიალური და არამატერიალური ცხოვრების პირობებიც აბსტრაქტული ცნებაა, თუკი მე არ ვიცნობ მატერიალური და არამატერიალური წარმოების მამოძრავებელ აგენტებს, წარმოების ფაქტორებს: კაპიტალს, დაქირავებულ შრომას და მიწაზე საკუთრებას. შემდგომ კელევას წარმოების სიღრმეში გადავყავართ მატერიალურ და არამატერიალურ საქონელთან, რომელიც თავის თავში, ემბრიონალური სახით მოიცავს ყველა იმ წინააღმდეგობას, რომელიც დამახასიათებელია კეთილდღეობაზე ორიენტირებული მატერიალური და არამატერიალური სასაქონლო წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების პროცესისათვის, მისი უსაფრთხო⁶ ფუნქციონირებისათვის და რომელიც უფრო მაღალ

⁶ უსაფრთხოება ეკონომიკური სისტემის დაცვა-სტიმულირებას ისახავს მიზნად და არა მხოლოდ მაძლართა დაცვას მშრომელებისაგან, როგორც ამის წარმოდგენას ცდილობს ბატონი გ. მაისაშვილი თავისი ე.წ. უსაფრთხოების სოციალური ბადით გვ.84(რომელიც არსებითად კერ სცდება განაწილებისა და მოხმარების ფარგლებს). სახელმწიფოებრივი უსაფრთხოების ეკონომიკური სისტემები სხვადასხვაა: შრომითი, ტექნოლოგიური, სამართლებრივი, რელიგიური, საყოფაცხოვრებო, პოლიტიკური, ფსიქოლოგიური, დემოგრაფიული, ბიოლოგიური, საინფორმაციო, საოჯახო და ა.შ. მოკლედ მოცავს მატერიალური და არამატერიალური წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების ურთიერთობების მთელ სპექტრის უსაფრთხო ფუნქციონირებას. გამოყენებული მეთოდები შეიძლება სხვადასხვა იყოს. ასე

ეკონომიკურ ფორმებში პპოვებს დამოუკიდებელ განვითარებას. სასაქონლო წარმოების ყველა აღნიშნული წინააღმდეგობა როგორც მაკროეკონომიკურ, ისე ცალკეულ საწარმოთა დონეზე თავს იჩენს. *კაპიტალის, დაქირავებული შრომისა და მიწის მესაკუთრეთა პრობლემებში*, რომლის მოხსნა და საზოგადოების "ცხოვრების ხარისხის" გაუმჯობესება წარმოებს მოხმარების პროცესში აღნიშნულ ურთიერთობათა საფუძველზე წარმოებული: საჭიროებების, მოთხოვნილებების, მოთხოვნების, ინტერესების და იდეალების დაკმაყოფილების, მათი დაკმაყოფილების ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის გზით. ამდენად ცხადია, რომ თუ

მაგ., შესაძლო გართულებათა შემთხვევაში, ასევე საქართველოზე ეკონომიკური და პოლიტიკური ზეწოლის თავიდან აცილების უმნიშვნელოვანესი მეთოდია: სასიცოცხლო დანიშნულების საქონლით: სურსათ-სანოვაგით, ენერგეტიკული რესურსებით და სხვა(სია საჭიროებს დაკონკრეტებას) საქონლით საქართველოს თვითუზრუნველყოფის დონის ამაღლება, სხვადასხვა ქვეყნებთან მრავალპოლუსიანი სახელმწიფოთაშორისი საგარეო-ეკონომიკური კავშირების განვითარება, რათა საქართველო არ აღმოჩნდეს "მიბმული" ერთი რომელიმე ქვეყნის(ქვეყნების ჯგუფის) ეკონომიკაზე და შესაძლოს მეტ-ნაკლებად დამოუკიდებელი სახელმწიფო პოლიტიკის წარმოება. ამდენად, გამოყენებული მეთოდები შეიძლება სხვადასხვა იყოს: თვითუზრუნველყოფა, იმპორტირებული ნედლეულის გამოყენების ეკონომიის რეჟიმის გაძლიერება, მინიატურიზაცია, პარალელური წარმოების განვითარება, წარმოების დივერსიფიცირება, ეკონომიკური კავშირების ალტერნატიულობა, ეკონომიკის სეკსიდირება, დახლვევისა და გადახლვევის სისტემა, ინსტიტუციონალური ცვლილებები და მრავალი სხვა.

აბსტრაქციის მაღალი საფეხური ვერ უზრუნველყოფს საჭიროებების, მოთხოვნილებების, მოთხოვნების, ინტერესების, იდეალების და ეკონომიკური უსაფრთხოების მთელი სპექტრის შეცნობის შესაძლებლობას, სამაგიეროდ მის ყოველმხრივ მოცვას შესაძლებლად ხდის, როგორც ვაჩვენეთ კიდეც, უფრო კონკრეტული(მარტივი) კატეგორიიდან აბსტრაქტულისაკენ(უფრო რთული კატეგორიისაკენ) სვლის მეთოდი. პირველ შემთხვევაში ცოდნა ეკონომიკური კეთილდღეობის შესახებ ვერ სცდება მასზე აბსტრაქტული წარმოდგენების ფარგლებს, ხოლო მეორე შემთხვევაში ჩვენ ვიღებთ უფრო მდიდარ, მრავალსახეადასხვა განსაზღვრების მომცემელ, ყოველმხრივ შეცნობილ კონკრეტულ კატეგორიას, რომელიც წარმოადგენს კიდეც წარმოების ძირითად ორიენტირს. თავისთავად ცხადია, ისიც რომ თუ ერთის მხრივ, ყველაზე "წარმატებულ" ქვეყნებს(სამხრეთ კორეა, ჩილე, თურქეთი, ბრაზილია, ტაივანი), რომელთა გამოცდილებასაც, ხშირად, ეყრდნობა ბატონი გ. მაისაშვილი, სხვადასხვა ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი, მეტ-ნაკლებად საერთო, ზოგადეკონომიკური განვითარების კანონზომიერებით განსაზღვრული საჭიროებები, მოთხოვნილებები... და ეკონომიკური უსაფრთხოება, შეიძლება მსგავსი ან საერთო ჰქონდეთ ერთი მეორესთან. ასევე საქართველოსთან, მეორეს მხრივ, განსხვავება ამ საყოველთაოთა და საერთოსაგან არის ის, რაც ამ საჭიროებების, მოთხოვნილებების... და

ეკონომიკური უსაფრთხოების სპეციფიკას, თავისებურებას შეადგენს. პირველი, იძლევა ამ ქვეყნების გამოცდილების გამოყენების შესაძლებლობას, ხოლო მეორე შემთხვევაში, ამ თუ იმ ქვეყნის კონკრეტული პრობლემების რეგულირების საფუძველზე მიღებული გამოცდილების, ცოდნის, ინსტიტუტების(რომელთა იმპორტს მხარს უჭერს ბატონი გ. მაისაშვილიც გვ59) მექანიკური გადმოტანა, ცხადია, არ გამოდგება საქართველოს ეკონომიკის სპეციფიკური პრობლემების რეგულატორად და ქვეყანას ზიანის მეტს არაფერს მოუტანს. ნაწილობრივ, სწორედ ამის დაეწევაში მდგომარეობს მთელი სიბრძნე განვითარების სხვადასხვა ეკონომიკური მოდელების, კანონების, ინსტიტუტების გადმოქაჩვა-გადმოწერაზე გამეცადინებული ფსევდო-რეფორმატორების, რომელთა მთელი ეკლექტიკური "ნაღვაწი": ცოტა-ცოტა ამერიკულია, ცოტაც გერმანული, კორეული, პოლონური, ჩეხური და ვინ იცის კიდევ სადაური, რაც ნაწილობრივ განაპირობებს კიდევ როგორც თეორიულად, ისე პრაქტიკულად, ხელისუფლების ნიჟილისტურ დამოკიდებულებას სამამულო მეცნიერებისადმი.

3. მეცნიერების აღზდილი და როლი საზოგადოებას ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიული მიზნის რეალიზაციაში

ამდენად, ზემოთ აღნიშნული კელევა, მარტივიდან რთულისაკენ, აბსტრაქტულიდან უფრო კონკრეტულისაკენ ნათელ წარმოდგენას იძლევა მთელზე, კონკრეტულზე - ქვეყნის ეკონომიკაზე და მისი მამოძრავებელი სუბიექტების საჭიროებებზე, მოთხოვნილებებზე, მოთხოვნებზე, ინტერესებზე, იდეალებზე, ასევე იმ ღონისძიებებზე, რომელთა გატარება აუცილებელია მათი დაგმავლობის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად. ეს მეთოდი ახალი არაა, ის საკმაოდ ძველია, თუმცა დეკლარირებულობის მიუხედავად, პრაქტიკაში ხშირად არ ხერხდება მისი სათანადო გამოყენება, რის გამოც მეცნიერთა უდიდესი ნაწილი(ხელისუფლებზე რომ საერთოდ, რომ არაფერი ვთქვათ) ვერ ასცდა ეკონომიკურ განვითარებაზე ზერელე წარმოდგენის, ზოგადი აბსტრაქტული მსჯელობის ფარგლებს. ჯერ-ერთი იმიტომ რომ, არასწორად განსაზღვრავენ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ძირითად სტრატეგიულ მიზანს და მეორეც, იმიტომ რომ, განვითარებისაკენ სწრაფვისას გადაჭარბებით აფასებენ სხვადასხვა ქვეყნების გამოცდილების და მათ მიერ გატარებული პოლიტიკის მნიშვნელობას საკუთარი ეკონომიკის განვითარებაში. იმიტომ, სახლის მშენებლობას სახურავ-

ვიდან, პოლიტიკიდან იწყებენ. აღსანიშნავია ისიც რომ, ასეთი მიდგომის დროს ცოდნა კონკრეტულზე ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პოლიტიკაზე ქართული წარმოების სიღრმეში არ მიდის და შესაბამისად, ადექვატურად ვერ ასახავს ქართველი მწარმოებლების, მშრომელების და მიწის მესაკუთრეების რეალურ საჭიროებებს, მოთხოვნილებებს, მოთხოვნებს, ინტერესებს, იდეალებს და არც მათი უსაფრთხოების დაცვის გარანტიებს იძლევა. პრაქტიკაში მის უგულებელყოფას ხშირად მიუყევართ ვოლუნტარიზმთან და სუბიექტივიზმთან, ველისი-პედის გამოგონების მოწინააღმდეგეთა მცდელობებთან ამა თუ იმ ქვეყნის ეკონომიკური სასწაული(ხან კორეული, ხან ჩინური, შვედური, პოლონური და აქედან მომდინარე სხვადასხვა რეკომენდაციები და ა.შ., რომელიც ამა თუ იმ ქვეყნის კონკრეტული, სპეციფიკური ინტერესებიდან ამოდის) მოარგონ ქართულ ეკონომიკას, ქართული საზოგადოების რეალური ინტერესების გაუთვალისწინებლად, რაც ცხადია სასურველ შედეგს არ მოიტანს, რისი თვალსაჩინო დადასტურებაა ჩვენი ქვეყნის სავალალო მდგომარეობა. გამოცდილება თვითმიზანი როდია. ამა თუ იმ გამოცდილებას და მის გამოყენებას მაშინ აქვს აზრი, როცა მას ქვეყნისათვის პოზიტიურ შედეგებთან მიუყვართ, ხოლო იმას თუ რატომ ხდება ეს აქვს თავისი ახსნა.

ჩვენი საზოგადოება ახალი გამოსულია „საბჭოური“ სისტემის ტყვეობიდან, რომელშიდაც კრახით დამთავრდა რუსი ბოლშევიკების უტოპიური ექსპერიმენტი, მცდელობა: „სოციალიზმის“ რუსულ-ყაზარმული თეორია მოერგოთ ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისათვის, ნაცვლად იმისა რომ ეკონომიკის შესაბამისად განვითარებინათ თეორია, მაგრამ დაგვიტოვა უდიდესი სიყვარული და ლტოლვა თეორიული კონსტრუქციებისადმი. ამიტომ ალბათ არც უნდა გვიკვირდეს, როცა ჩვენი საზოგადოება და მისი ტენი – მეცნიერება, არაშორსმჭერეტელური სახელმწიფო პოლიტიკის წყალობით იქცა აღმსრულებლად და არა შემოქმედად, ვინაიდან ხელისუფლებისათვის მისაღები, მხოლოდ გარედან მიღებული ცოდნა აღმოჩნდა. ამიტომ, განსაკუთრებულ პირობებში ჩაყენებული ნაცვლად იმისა, რომ ამოვიდეს ქვეყნის განვითარების რეალური ინტერესებიდან, გაშმაგებული დაექებს სხვადასხვა ქვეყნებში „ჯადოსნურ რეცეპტებს“, რომელიც უკვე ერთგვარ მაგიურ ძალას იძენს და მათთვის ყველა პრობლემების გადაჭრის ტოლფასია, თუ როგორი წარმატებით ამას ყველა ეხედავთ. მოკლედ, ესაა შემთხვევა, როდესაც ცხოვრებას კი არ უსადაგებენ ეკონომიკის განვითარების თეორიას, არამედ პირიქით, თეორიას უსადაგებენ ცხოვრებას. სხვაგვარად, ინტერესებს კი არ უქვემდებარებენ სხვადასხვა ქვეყნების გამოცდილებას, არამედ პირიქით, გამოცდილებასთან მოჰყავთ შესაბამისობაში ეკონომიკური ინტერეს-

სები. თუ წარმოვიდგენთ ამჟამინდელ, ისევე როგორც წინა რევოლუციურ(ქართულ საზოგადოებას ეიფორიის პირობებში, იმედია არ დაავიწყდა, ახსოვს, რომ ბატონი ე. შუვარდნაძეც "რევოლუციონერია", და ის ე.წ. "დემოკრატიული რევოლუციის" გზით მოვიდა საქართველოს ხელისუფლებაში) ხელისუფლებაში არსებული გაპოლიტიკოსებული შარლატანების პროფესიულ შემადგენლობას(ბიოლოგები, ქიმიკოსები, რეჟისორები, ინჟინრები, ექიმები, ფიზიკოსები, ჟურნალისტები, მათ შორის კვალიფიციური გეოდეზისტ-მარკშეიდერებიც არიან). მთელი მათი ამბიციური მსჯელობა "წარმატებულობაზე და ეფექტურობაზე" სათანადო კვალიფიკაციის გარეშე ბავშვური ტიტინია და მეტი არაფერი. თავისთავად ცხადია, ისიც რომ, ასეთ პირობებში, წინსვლის კეთილი სურვილები, სურვილი რაღაც შეცვალონ და პროფესიული ცოდნის დეფიციტით(მხოლოდ ასაკის, უცხო ენისა და კომპიუტერის ცოდნით ფონს გერგახვალ) განპირობებული საკუთარი უსუსურობის შეგრძნება, რომ მათ საქმიანობა უწყვეტ მათთვის სრულიად უცხო საზოგადოებრივ ურთიერთობათა სფეროში, წინააღმდეგობაში მოდის ერთმანეთთან, რისი გადაჭრა(ც ხდება კანონების გადმოწერით(აბა, ახლა მართლა ველოსიპედს ხომ არ გამოიგონებენ), რომელია უდიდესი ნაწილი, აღნიშნულ მიზეზთა გამო, უბრალოდ არ მუშაობს, რადგან ადექვატურად არ ასახავს რეალურ მდგომარეობას, ხოლო რაც მუშაობს ის სრულიადაც არ უწყობს ხელს

ქვეყნის განვითარებას. განუწყვეტლივ იმის ძახილმა, რომ თურმე "ველოსიპედი" გამოგონებულია (გამოცდილების ფეტიშიზმი) და მხოლოდ მისი გადმოტანაა საჭირო, სათავე დაუდო ქართველ "რეფორმატორ ველოსიპედისტთა" მოძრაობას, რომელსაც ჭეშმარიტ მეცნიერებასთან, საერთო არაფერი აქვს და რომელიც დღეს ყვირილით და აურზაურით შემოიჭრა საზოგადოებრივ ასპარეზზე. აღნიშნული მოძრაობა და მისი სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა ხელფეხის უხსნის ყოველგვარ შარლატანებს და დილეტანტებს, კლავს თვით მეცნიერული კვლევის სურვილს, რაც ნაწილობრივ, განსაზღვრავს კიდევ სამამულო მეცნიერებისადმი ხელისუფლების ნიჰილისტურ დამოკიდებულებას. ეს ხელისუფლება რაციონალიზმთან, ოდნავ მაინც რომ იყოს წილნაყარი, მიხვდებოდა რომ სწორედ, მეცნიერება წარმოადგენს მისთვის იმ მაშველ რგოლს, ეკონომიკის განვითარების უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტს, ლოკომოტივს, რომელსაც მჭიდროდ უნდა ჩააფლოს ხელი და ჩააბას მთელი ეკონომიკა. თუ მას ქვეყნისათვის და საკუთარი თავისთვისაც სიკეთე სურს, რადგან, გამოსავალი ქვეყანაში შექმნილი მძიმე მდგომარეობიდან ნაწილობრივ, სამეცნიერო საქმიანობის ოპტიმიზაცია-სტიმულირებაში და სხვადასხვა მიმართულებების სამეცნიერო კვლევის შედეგების გამოყენებაშია და არა მეცნიერების ჩინოფნიკებად ქცევაში, სხვადასხვა სამინისტროების და ბანკების მეცნიერებით გამოტენჯაში (ცხადია, ასეთ პირო-

ბებში მათი სამეცნიერო შრომის გამოყენების ეფექტურობა ნოლს უტოლდება), ანდა სულაც მათ შემცირებაში.

მეცნიერებისადმი შემოქმედებითი მიდგომის ყველაზე თვალსაჩინო და მისაბაძი, მაგალითი იაპონიაა. არადა მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ ქვეყანა იდგა სრული კატასტროფის წინაშე: მოშლილი ეკონომიკა, ატომური დაბომბვის შედეგად განადგურებული ქალაქები, კოლექტიური ხარაკირის ჩატარების დილემის წინაშე მდგარი არმია. იაპონიის იმპერატორმა ზიროხიტომ გამოიჩინა უდიდესი სიბრძნე და შორსმჭერეტელობა, მოუწოდა იაპონელებს თავი შეეკაეებინათ უკიდურესი ზომებისაგან და განაცხადა: მიეხედოთ მეცნიერებას და მეცნიერება გვაცხოვრებს. ჩვენო. განვითარების თუ რა მწვერვალებს მიაღწია იაპონიამ მწირი მატერიალური რესურსების პირობებში მეცნიერებათტევად პროდუქციაზე ორიენტაციით, ეს საყრდელთაოდ ცნობილია.

მეცნიერი და მეცნიერება, როგორც საზოგადოების მოწინავე რაზმი და ნოვაცია ნებისმიერ, მათ შორის ყველაზე ჩამორჩენილ სახელმწიფოშიც კი საყოველთაო პატივისცემის და ყურადღების, სახელმწიფოებრივი ზრუნვის და რედეუნების საგანია, ხოლო პროდუქციის მეცნიერებათტევადობა საზოგადოებრივი პროგრესის აუცილებელი პირობა, დღეს მრავალი ქვეყანა საკუთარი განვითარების პერსპექტივას, სწორედ, მეცნიერებაში ხედავს და ამდენად, დიდ თანხებს ხარჯავს, როგორც ქვეყნის შიგ-

ნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ სამეცნიერო კადრების ზრდაზე, მათი კვალიფიკაციის სისტემატიურ სრულყოფაზე.

სამწუხაროდ, ბოლო ათწლეულის ქართული სახელმწიფოს "რეფორმაციური" აზროვნება დღემდე ვერ გასცდა გამოქვაბულის ადამიანის აზროვნების ფარგლებს. პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, ამ ტრაგიკომიკურ სიტუაციაში ქართველ მეცნიერს უწევს ღია კარის მტვრევა: მანათათვის ქართული მეცნიერების განვითარების მიზანშეწონილობის მტკიცებაც კი. იქ სადღაც ხელისუფლების მაღალ ეშელონებში; სადაც ბერკეტებით მანიპულირებენ, ვიღაცას ალბათ მართლა ჰგონია კიდევ, რომ დღეს ყველაზე მთავარი სატრანსპორტო კომუნიკაციები, კბოლების ღრჯიალი და კუნთების მილიტარისტული თამაშია, ხოლო მეცნიერება მოიცდის...რაც თავს იჩენს სახელმწიფოებრივ ინდიფერენტულობასა და უუნარობაში ეფექტურად მართოს თავისი ყველაზე მაღალკვალიფიციური პერსონალი, თუმცა ამის გაკეთებას სჭირდება არა მხოლოდ პოლიტიკური ნება, არამედ პროფესიონალიზმიც, როგორც სამთავრობო, ისე საპარლამენტო დონეზე, რისი დეფიციტიც დღეს ასე მწვავედ იგრძნობა და რისი ტოტალური მძევალიცაა, კიდევ ჩვენი დღევანდელი საზოგადოება. საზოგადოებრივი ცხოვრების მოვლენები ყველას თვალწინ მიმდინარეობს, ამიტომ ყველას (განურჩევლად პროფესიისა) აკონია, რომ გააჩნია შესაბამისი კომ-

პეტენცია მართოს საზოგადოება. საქმეს ართულებს ისიც, რომ ზოგიერთისათვის თანამდებობრივი მონოპოლია ფულის კეთების, საკუთარი ბიზნესის ღობირების და პატივმოყვარეობის დაკმაყოფილების საშუალებაა. მოკლედ, ესაა სატყუარა, რომელსაც დღეს საზოგადოების ყველაზე ამბიციური და შეძლებული ფენა მოძრაობაში მოჰყავს მისი პროფესიული შემადგენლობის მიუხედავად, მაშინ როდესაც ნებისმიერ თავისი თავის პატივისმცემელ და საქმის მკეთებელ ქვეყანაში სახელმწიფოებრივი მართვა პროფესიული ნიშნით ყალიბდება. სხვაგვარად წარმოდგენილია საზოგადოებათმცოდნეებით(ფილოსოფოსებით, ეკონომისტებით, პოლიტოლოგებით, იურისტებით, ისტორიკოსებით, ფსიქოლოგებით, თეოლოგებით და სხვა), ე.ი. ხალხით, რომელიც თავისი საქმიანობის წესიდან გამომდინარე იცნობს საზოგადოების განვითარების კანონებს და გააჩნია შესაბამისი კომპეტენცია მართოს საზოგადოება. არც ერთ ჭკუათმყოფელ პარლამენტარს აზრად არ მოუვა, ვთქვათ, საოპერაციო მაგიდაზე ჩააბაროს საკუთარი შვილის სიცოცხლე პროფესიით ფიზიკოსს ანდა სულაც ჟურნალისტს, თუნდაც ის მისი მეგობარი ან საყვარელი პარტიის წევრი იყოს. მაშ რატომ ვაკეთებთ ამას თავად საზოგადოებასთან მიმართებაში, რატომ ექტარებთ საზოგადოებას ასეთ არაკვალიფიციურ ოპერაციას. პრობლემა ჩარხთან მისვლა კი არა ჩარხის ამუშავებაა. რისი სრული უუნარობაც თავს იჩენს ეკონომიკის

ნომიკის(მათ შორის მეცნიერების) მართვაშიც, როცა მე-
ვალეთა რეკომენდაციების, სუბიექტიფიზმისა და ფოლუნ-
ტარიზმის ხარჯზე ცდილობენ საზოგადოების წყლულე-
ბის მკურნალობას, როცა ერთი ხელით მონოპოლიას, აე-
ტორიტარიზმს ებრძვიან და მეორე ხელით ახალ მონო-
პოლიურ სტრუქტურას ამკვიდრებენ(ვთქვათ, განათლების
სფეროში), როცა კორუფციის ძველ ბუდეებს ანგრევენ და
მის მაგივრად ახალს უდებენ საფუძველს, როცა სამუშო
ადგილების შემცირების საჭიროებას ხედავენ და მის
უკან ადამიანებს არა.

ამდენად, არაპროფესიული 'შემადგენლობა ნაწილობ-
რივ განსაზღვრავს, კიდევ არაპროფესიულ არჩევანს, ბა-
დებს დილექტანტიზმის გამართლების სურვილს. პოლიტი-
კოსები ვართ და სპეციფიკური ცოდნა არ გვჭირდებაო,
ბრძანა ერთ-ერთმა "პოლიტიკოსმა", მაშინ როდესაც პო-
ლიტიკაში მათი ცოდნა თვითგანათლების დონეზეა, ხო-
ლო ზოგიერთი მათგანის კვალიფიკაციის ამაღლების
ერთწლიანი კურსების დონეს არ სცდება, რაც კიდევ
ერთხელ ადასტურებს იმ აზრს თუ რამდენად დაკარგა
ჩვენმა საზოგადოებამ რეალობის შეგრძნება, თუ რამ-
დენად შორსაა ის სახელმწიფოებრივი მართვის პლატო-
ნისეული იდეალისაგან.

სამწეხაროდ, არც ბატონ გ. მაისაშვილის შეხედულე-
ბები გამოირჩევა ამ საკითხებში დიდი ორიგინალურო-
ბით. პირაქით. მისი შეხედულებები რამდენადმე პრიმი-

ტიული, წინააღმდეგობრივი და არათანმიმდევრულია. ერთის მხრივ, სხვადასხვა გამოცდილებების, ეკონომიკური მოდელის გამოყენებას ის უყურებს ერთობ სპეციფიკურად ე.წ. "ბეთხოვენას სიბრძნის" "გააჩნია რა შემთხვევაში"? პოზიციებიდან(სავარაუდოდ ბატონ რ. ჩხეიძეს "ღიმილის ბიჭები" რომ არ გადაეღო ბატონი გ. მაისაშვილი თავის ნაშრომს, ალბათ, ვერც დაწერდა), მიიჩნევს ამ კითხვას ეკონომიკური მეცნიერების უმნიშვნელოვანეს კითხვად??? და რახან "ყველა ეკონომიკურ მოდელს, მისი აზრით, თან ახლავს განმარტება *ceteris paribus*" - ყველა სხვა თანაბარ პირობებში"(გვ21)(სამარკო ნიშნის *Made in USA*-ს მსგავსად თ.ჯ.) აცხადებს რომ საქართველომ თავისი განვითარების ეკონომიკური მოდელი უნდა შექმნას(იქვე). ამავე აზრს განვითარების ინსტიტუტების იმპორტზე მსჯელობისას, სადაც აკეთებს სრულიად მართებულ დასკვნას რომ "ყველა ინსტიტუტი ვერ იქნება საქართველოსათვის მისაღები და ეფექტური, რაც მუშაობს ერთ ქვეყანაში, შეიძლება არ იმუშაოს მეორეში"(გვ59) თუმცა არ სვამს კითხვას "რატომ"? აქ ალბათ არსებითია იმის აღნიშვნა, რაც მან უბრალოდ არ იცის(რადგან მისთვის ძირითადი სტრატეგიული მიზანი კონკურენტუნარიანობაა და არა სასოგადოების კეთილდღეობა და შესაბამისად, საჭიროებები, მოთხოვნები, ინტერესები...). კერძოდ, ის რომ ყოველი კონკრეტული ქვეყნის სასოგადოებრივი ურთიერთობების მარეგულირებელი, ეფექტური ინსტიტუტი, სპეცი-

ფიკური საჭიროებების, მოთხოვნილებებისა და ინტერესთა ბაზაზეა ფორმირებული და მისი მექანიკური გადმოტანა უპერსპექტიუოა, რადგან ადექვატურად არ ასახავს ქართული ეკონომიკის პრობლემებს და ამდენად მის რეგულატორად არ გამოდგება. სწორედ ესაა პასუხი კითხვაზე, თუ რატომაა მიღებული კანონების უდიდესი ნაწილი პაერში გამოკიდებული და არ მუშაობს. იმდენად რამდენადაც ბატონი გ. მაისაშვილის მსჯელობა საქართველოს ეკონომიკაზე, ისევე როგორც მის წინაშე მდგარ პრობლემებზე შორსაა დაკონკრეტებისაგან და ქართული წარმოების სიღრმეში არ მიდის, ცხადია მისი მსჯელობაც ვერ სცდება პოლიტიკისა და აბსტრაქციის ფარგლებს, ივიწყებს ადრე ნათქვამს(ეს ერთეული შემთხვევა როდია) და საქართველოს ეკონომიკის განვითარების მიხედვით ეტაპობრივ გეგმაში: ძირეულ მნიშვნელობას იძენს "დასავლური ეკონომიკის... ინოვაციების აქტიური დაწერგვა კომპირება"(გვ.81) და არა მისადაგება(საიდანც ჩანს რომ ისიც "ველოსიპედისტი") და ამიტომ ნაცვლად იმისა რომ საქართველოს მოქალაქეების საჭიროებებს, მოთხოვნილებებსა და ინტერესებს მიუსადაგოს გამოცდილება, გამოცდილებას უსადაგებს ქართული ეკონომიკის განვითარებას(გვ. 23). ანდა სულაც უცვლელად გადმოაქვს, როგორც ასლი("კოპია").

აღსანიშნავია ისიც რომ, სწორედ ქართული წარმოების ინტერესთა გაუთვადლისწინებლობაა, იმ პერმანენტუ-

ლი კონფლიქტის მიზეზი, რაც ხშირად თავს იჩენს ხოლმე ე.წ. რეფორმატორებსა და ქართული ბიზნესის განვითარების პერსპექტივებით შეწუხებულ ქართველ ბიზნესმენტა გარკვეულ მობილურ ჯგუფს შორის, რომელსაც ბატონი გ. თოფაძე წარმოადგენლობს.

3. საზოგადოების განვითარების ძირითადი კანონზომიერება და პოლიტიკა. პოლიტიკური ლიდერის ადგილი და როლი თანამედროვე საზოგადოებაში

ყველა ესწრაფვის კეთილდღეობას: დემოკრატი და ტირანი, მდიდარი და მღაბიო, ბიზნესმენი და რიგითი მშრომელი, პაციფისტი და მილიტარისტი, მამულიშვილი და მოღალატე, მარგინალი და პატიოსანი. განსხვავება მათ შორის მიზნის მიღწევის საშუალებებშია, ხოლო საშუალებებისადმი დამოკიდებულება, თავის მხრივ, განსაზღვრავს საზოგადოებრივი წარმოების წესს, რომლის ცვალებადობაშიც რევოლუციურ როლს მწარმოებლური ძალები თამაშობს და გარკვეული აზრით, განაპირობებს კიდევ განვითარების ამა თუ იმ ეტაპზე, სტრატეგიული მიზნისადმი სუბიექტების არა მხოლოდ სხვადასხვა დამოკიდებულებას, არამედ მათ მდგომარეობას საზოგადოებაში.

ამდენად, საკუთრების არსებული ურთიერთობები განსაზღვრავს მიზნის მიღწევის შესაძლებლობებს, თუმცა თავის მხრივ, გარკვეული აზრით, მსაზღვრელიც საზღვრულით განისაზღვრება. საზოგადოებრივი განვითარება ამ ორ-მხრივი დიალექტიკური კავშირის არსებაა და ერთიანობასთან ერთად განაპირობებს იმ წინააღმდეგობრივ, ურთიერთგამომრიცხავ პროცესებს, რომელთა ევოლუციური ან რევოლუციური გადაწყვეტა საზოგადოების ყოველ მოცემულ ეტაპზე წინააღმდეგობის მოხსნის, საზოგადოე-

ბის შემდგომი სპირალური განვითარების აუცილებელი პირობაა და შესაბამისად, განსაზღვრავს კიდევ წარმოების სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციის ფორმების ცვალებადობას. არაფერია მუდმივი ამ ქვეყანაზე, ყველაფერი განვითარების უღმობელ კანონს ექვემდებარება. საზოგადოებრივი ორგანიზმებიც, ისევე როგორც ბიოლოგიური ორგანიზმები წარმოიშობა, ვითარდება, ამოწურავს რა განვითარების ყველა რესურსს, კვდება და განვითარების ახალ საზოგადოებრივ ფორმას უდებს სათავეს.

წარმოების განვითარების ძველი ფორმის კედლისა და ახლის ფორმირების საწყის ეტაპზე, განახლებული საზოგადოებრივი ორგანიზმი ნაკლებ თვითკრიტიკულია, მისთვის შინაგანად, იმანენტურად დამახასიათებელ ნაკლოვანებათა მიმართ, არ აიგივებს საკუთარ თავს წარსულთან, თავის შესაძლებლობებს აფასებს გადაჭარბებულად, მხოლოდ პოზიტიური კუთხით და ნეგატიურს მხოლოდ წარსულთან მიმართებაში მოიაზრებს. საზოგადოების მნიშვნელოვან ნაწილში ჭარბობს ერთგვარი თვითკმაყოფილება და მოლოდინი ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახეცვლილი ფორმის მიმართ და თუ პროტესტი გაიხმის, ისიც მხოლოდ საზოგადოების მოწინავე, წიგნიერი ნაწილის მხრიდან, ვინაიდან ინდივიდის ინტელექტით განსაზღვრული სახელმწიფოებრივი მოწყობის იდეალი არანაირად არ ჯდება მწარმოებლურ ძალთა განვითარების დონით განსაზღვრული სახელმწიფოს ორგანიზაციული

ფორმის ჩარჩოებში, რაც წარმოშობს კიდევ პერმანენტულ კონფლიქტებს სახელმწიფოსა და მის მოწინავე ინტელექტუალურ ნაწილს შორის. წინააღმდეგობა წარმოშობს ახრთა მრავალფეროვან სპექტრს სისტემის აპოლოგეტიკიდან (იდეოლოგიური გამართლებიდან) დაწყებული, მისი გარდაქმნით (რეფორმიზმი), შეცვლით (სხვადასხვა მემარჯვენე და მემარცხენე ორიენტაციის პარტიები) და სახელმწიფოებრივი სისტემის სრული უარყოფით (ანარქიზმი) დამთავრებული. თუმცა ამ საკითხისადმი დამოკიდებულება მთლიან ერთგვაროვანი როდია, რაშიდაც კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი გ. მაისაშვილის პოლიტიკური შეხედულებების გაცნობის შემდეგ, რომელიც მისი "აღმშენებლობითი პროგრამის" ერთ-ერთი არსებითი შემადგენელი ელემენტია და მიზნად ისახავს: ზოგადპოლიტიკურ მიმდინარეობათა, ქართული პოლიტიკური სპექტრის და ლიდერის როლის განსაზღვრას.

ზოგადპოლიტიკური მიმდინარეობები. ბატონმა გ. მაისაშვილმა, როგორც პრაგმატულმა პოლიტიკოსმა იცის, რომ ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობა პოლიტიკურად არასტაბილურ ქვეყანაში არარეალურია. ცხადია, მან ასევე იცის იცის რომ, ე. შევარდნაძის ე.წ. "დემოკრატიული რევოლუციის" შემდეგ, ქართული საზოგადოება გახლეჩილია. ამდენად, არსებობს ხალხის გათიშულობის პრობლემა და ესეის ნიხიდან გამოსავალს. ბატონ მ. სააკაშვილის დარად, სრულიად მართებულად მიიჩნევს რომ "ძალა ერთობაშია" და

ისიც თავის მხრივ, ესწრაფვის "სოლიდარობა"-ს (ბატონ გ. მაისაშვილის საკვანძო ტერმინია). თუმცა, ასევე ცხადია, ისიც რომ სოლიდარობა მარტოოდენ მორალურ-ნებელობითი აქტი, ხელისუფლების უზურპაციის სახელმწიფოებრივი "გაკიცხვა" (პარლამენტის დადგენილებები), ანდა სულაც გუშინდელი სახელმწიფო დამნაშავეებისათვის "კეთილგონიერების" მოსაზრებებით ნაკარნახევი ინდულგენციების დარიგება, ჩახუტება, ხვეწნა-კოცნა და მტლაშამტლუში როდია, არამედ 1991 წლიდან ე. შევარდნაძის "დემოკრატიული რევოლუციის" შედეგად შელახული ქართველი ხალხის კანონიერი, მატერიალური და ატამატერიალური საჭიროებების, მოთხოვნების, ინტერესების აღდგენა-დაკმაყოფილების პროცესიც. თავისთავად ცხადია ისიც, რომ პრობლემის თავიდან არიდება, სირაქლემას პოზიცია, თვით ამ პრობლემისაგან არ გვათავისუფლებს. გ. მაისაშვილი მართალია სვამს კითხვას: "რა გაფაკეთეთ არასწორად?", მაგრამ პასუხს მასზე არსებითად არ იძლევა. ნაცლად იმისა რომ, ობიექტურად გაანალიზოს ე. შევარდნაძის სისხლიანი ტირანიის ეკონომიკური და პოლიტიკური შედეგები, თუნდაც იმიტომ რომ ვიცოდეთ რა გადაურჩა მარცვა-გლეჯას, გეთავაზობს ე. შევარდნაძის რეჟიმის პატრიოტულ და მორალურ შეფასებებს, რაც საყოველთაოდ ცნობილია. აღსანიშნავია ისიც რომ თავისი "აღმშენებლობითი პროგრამის" დაწერისას ის საერთოდ არ სწკა-

ლობს არა თუ ქართულ სტატისტიკას, არამედ ქართველ მეცნიერთა ნაშრომებსაც, რაც თავს იჩენს სამამულო მეცნიერებისა და განათლების სისტემისადმი ერთგვარ ნიჟილისტურ დამოკიდებულებაში, მათ უგულებელყოფასა და პროლეტკულტურ მიდგომაში.

გ. მაისაშვილი აღნიშნავს რომ, საქართველოდან 15 მლნ. კადრია გასული და ამ ათიოდე წლის მანძილზე შეიქმნა ადამიანთა ჯგუფი, რომელთაც დასავლეთში წარჩინებული განათლების მიღება და პროფესიული ჩვევების მიღება შესძლეს. მსჯელობს რომ ბევრია წასული და მოწოდებაზე: "ქუდზე კაცი" დაბრუნდებაო. ზოგიც არ დაბრუნდებაო, თუმცა იმედი აქვს მათი პატრიოტიზმის და ასევე იმის რომ საქართველოში მობრუნებულნი თან მოიტანენ მატერიალურ და ინტელექტუალურ კაპიტალს, შრომის კულტურას(გვ 91).

ოჰ, ეს ზღვარგადასული ფუტუროლოგიური და კულტურტრეგერული მოლოდინი და ილუზიები !

პრაგმატული გათვლის ნაცვლად, ისევ, შიშველი პატრიოტიზმი და ენთუზიაზმი. სახელმწიფოთაშორისი ეკონომიკური სისტემების გამწვავებული კონკურენციის პირობებში კადრების(ტეინის) დენადობას. ისევე როგორც კაპიტალის(ინვესტიციის) გადანაცვლებას ერთი ქვეყნიდან მეორეში, საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, განსახედურავს წარმოების აგენტთა საჭიროებების, მოთხოვნების, ინტერესების და სხვა დაკმაყოფილების დაბალეფექტუ-

რიდან მაღალეფექტური წარმოებისაკენ სწრაფვა. ყველა სახელმწიფო მაქსიმალურადაა გამეცადინებული მაღალეკალიფიციური კადრი არ გაუშვას ქვეყნიდან, რაც მნიშვნელოვნად ართულებს სიტუაციას. ამიტომ ცხადია, მართოდენ შიშველი პატრიოტიზმით ფონს ვერ გახვალ. ასეთია ცხოვრების მგაცრი რეალობა. შენ თაფლი თქვი თორემ ბუზი ბაღდადიდანც მოვა, ამიტომ სანამ თაფლის წარმოებისათვის უკეთეს პირობებს არ შევქმნით, გიდრე ეს მსოფლიოს სხვა ქვეყნებს აქვთ, ვერც აქედან გატყუულ კადრებს მოვიზიდავთ და ვერც შიდა ინვესტიციებს(რომლის დიდი იმედიც აქვს ბატონ გ. მაისაშვილს), სულ რომ არაფერი ფთქვათ უცხოურ ინვესტიციებზე, რაც უდავოდ ანგარიშგასაწევია. აღსანიშნავია, ისიც რომ, პატრიოტიზმით ეაჭრობა ზოგიერთი უსინდისო ხელისუფალის ხელში, დღეს იქცა ერთგვარი სატყუარად, საკუთარი პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად და ხალხის ჩამოსატყუებლად, მაშინ როდესაც ქვეყანაში სათანადო პირობები ჯერ კიდევ არ არსებობს. სამუშაო ადგილები არ თუ არ იქმნება, არამედ პირიქით, რაც იყო ისიც იხურება.

ამიტომ, ცხადია, კადრების მობრუნებაში არსებითია არა მხოლოდ პატრიოტიზმი, ანდა სულაც ენთუზიაზმი, არამედ ქვეყნის რეალური შემობრუნება: მისი შეილებების კეთილდღეობისა და უსაფრთხოებისაკენ.

ამასთან მიუღებელია ასევე პროლეტკულტური მიდგომაც: "თუ გვიშველის მხოლოდ უცხოეთიდან მობრუნებული ხალხი". ეს რომ ასე არაა ჩვენი ხელისუფლების ამჟამინდელი მდგომარეობაც მეტყველებს. აღსანიშნავია ისიც, რომ ბატონი ე. შევარდნაძის დროიდან დაწყებული დღემდე ქართული ეკონომიკის გაჯანსაღებაში მრავალი უცხოელი, საბაზრო ეკონომიკის მქონე სახელმწიფოში დაბადებულ-გაზრდილი ექსპერტი იღებდა მონაწილეობას, მაგრამ მათი საქმიანობის დადებითი შედეგები, არც ქვეყანას ეტყობა და არც ქართულ საზოგადოებას.

ამიტომაც, აქცენტის აღება, მხოლოდ უცხოეთიდან მობრუნებულ კადრებზე(მათი გამოცდილების გამოყენების მნიშვნელობის მიუხედავად) თავის მოტყუებაა და ძალიან ჰგავს ჩვენი საფეხბურთო წრეების წრეგადასულ ილუზიებს: უცხოელ სპეციალისტებთან დაკავშირებით. ქართულ ფეხბურთს თუკი ოდესმე რაიმე დიდი წარმატება ჰქონია უკავშირდება ორი დიდი პიროვნების: ანდრო ჟორდანიას და ნოდარ ახალკაცის სახელს. იგივე შეიძლება ითქვას ქართულ მეცნიერებზეც, რომელიც მატერიალური სიდუხჭირის გამო, დღემდე საკუთარ წვეწვში იხარშება, ელემენტარულად მოკლებულია გაფართოებული კვლავწარმოების ყოველგვარ შესაძლებლობას, რაც საკმაოდ მძიმედ აისახება ქვეყანაზე. ასეთ პირობებში გამოსავალი მათი საქმიანობის ოპტიმიზაციაში, სისტემურ კვალიფიკაციურ სრულყოფა-გადამსაღებაში, საინფორმაციო სისტემების, სი-

ახლეების, სხვადასხვა უცხოური სამეცნიერო-ტექნიკური ლიტერატურის, მათი თარგანების ხელმისაწვდომობაშია.

ამდენად, ბატონი გ. მაისაშვილი არ აანალიზებს წარსულს(თუ რა აქვს, რა დარჩა) და ამიტომ ცხადია, მას არც ქართული სტატისტიკა აინტერესებს, არც ცალკეულ ქართველ მეცნიერთა ნაშრომები, ვინაიდან მან უკვე მიიღო გადაწყვეტილება, *status quo* და ათელას იწყებს 2004 წლიდან, ცდილობს იმოქმედოს, როგორც “კეთილგონიერმა კაცმა” და ამიტომ ხელისუფლების სამართალმემკვიდრეობის და ეკონომიკის ფაქტიურ მდგომარეობას, არც მიმოიხილავს. ნაცვლად ამისა ებღევა თვითგვემას და ქვეყნის უბედურების მიზეზებს ეძებს არა ქვეყნის გარეთ, არა სხვაზე(ეთქვათ რუსეთზე) “გადაბრალებაში”, არამედ საკუთარ თავში(გვ. 4), ე.ი. ჩემში, თქვენში ქართველებო, რასაც კატეგორიულად, არ შეიძლება დავეთანხმოთ. გაუგებარია რას ნიშნავს ეს “გადაბრალება”?

რა, რუსული ფაქტორი(ფინანსები, იარაღი, ჯარისკაცები) არ ყოფილა? მაშინ წაიკითხეთ ქართველ “რევოლუციონერთა”, ანდა სულაც საქართველოში მიმდინარე კონფლიქტებში მონაწილე რუსი სამხედროებისა და პოლიტიკოსების(ისინი გასაგები მიზეზების გამო უფრო გულახდილები არიან) “მემუარები”, ცალკეული გამონათქვამები. დაინტერესებულ კრიტიკაში ყოველთვის არის ჭეშმარიტების რაღაც ელემენტი, ვინაიდან მაფანთ მოწინააღმდეგის კრიტიკის სურვილი, თავისას აკარგვინებს, ხში-

რად უბიძგებს თავიანთი ბინძური სულის ბნელ კუთხეში მიკუჭული სიმართლის გამჟღავნებისაკენ და სწორედ მაშინ გამოაქვთ თავიანთი ჭუჭყიანი თეთრეული სახალხოდ გასამზიურებლად; ხოლო ჩვენ გვეძლევა მათი რეალური ბუნების ნახვის შესაძლებლობა. განა ემიგრაციაში ამის გამო არ იყო? განა დემოკრატიული რევოლუციის გზით მოსული ხელისუფლება არ ებრძოდა ადმირალ ბალტინთან ერთად კანონიერ ხელისუფლებას და არ არბევდა სამეგრელოს მოსახლეობას? განა რუსი არ გვებრძოდა (გვებრძვის) აფხაზეთში და სამაჩაბლოში? განა რუსული სამხედრო ბაზები არაა ის პრობლემა, რომელიც წლების განმავლობაში, "ბაბაჯანას ქოშებივით", დღემდე, ვერ მოვიშორეთ ქართული პოლიტიკური სპექტრის მონდომების და ძალისხმევის მიუხედავად. ჩემი აზრით, პრობლემის ასეთი უტრირება დაუშვებელია. თუმცა თუ გავითვალისწინებთ ზემოთ ნათქვამს, ასევე იმასაც რომ, ეს პროგრამა ბატონ მ. სააკაშვილის თხოვნით იწერებოდა, მაშინ გ. მაისაშვილის პოზიცია გასაგებია.

რას გეთავაზობს ყოველივე ამის სანაცვლოდ ბატონი მაისაშვილი? ვინ იცის, ეგებ, ჩვენ ეცდებით და თავადაც მართალი. ბატონ გ. მაისაშვილისთვის სოლიდარობა საკვანძო საკითხია და ხალხის ნდობის მანდატის მოპოვებაში, რეფორმირების პროცესში საზოგადოების აქტიურ წართვაში და გახსნილობაში მდგომარეობს (გვ. 81) (რაშიაც შეეძლებოდა მას არ დაეთანხმო). თუმცა იმავე დროს

თავს იჩენს ერთგვარი კონიუნქტურული აზრთმოშიშრობაც, ეშინია ხალხზე ზრუნვა: მთლად მემარცხენე ორიენტაციაში არ ჩაუთვალონ? ვაი თუ ისე არ გაუგონ, თავს იზღვევს და აცხადებს რომ "...მემარჯვენე გარ, როცა ბაზრის მექანიზმის ეფექტურობაზე ვსაუბრობ⁷, ხოლო როცა მთავრობის როლზე მემარცხენეო"⁸. ამაზეა ნათქვამი: "აბა ჩემო მანასეო, ხან ისე და ხან ასეო". ბატონ მაისაშვილის აზრით, ეს პოლიტიკური დუალიზმი, გაუცხოების, ბუნდოვნების ნისლის ფარდა, არც მეტი არც ნაკლები, თურმე პოლიტიკოსთა გამოგონებულია, უფრო მეტიც მათი ეგოიზმის შედეგია და განპირობებულია მისწრაფებით "...რაც შეიძლება მეტი ხმა მიიღონ," მაშინ როდესაც პოლიტიკა, მისთვის დინამიკური ვერტიკალური ხაზია, რომელშიაც მთავარია დაყოფა არა მემარცხენე-მემარჯვენედ, არამედ წარსულად და მომავლად(ასე რომ ბატონებო ბოლშევიკები, მენშევიკები, კონსერვატორები, ანარქისტები და ა.შ. უბრალოდ არც არსებობენ. სავარაუდოდ ჩვენ აღბათ დაგვესიზმრა და თუ იყო ისიც მხო-

⁷ ბატონ მაისაშვილს ემიგრაციის 10-12 წელიწადში ეტყობა დაავიწყდა ის რომ: ბაზრის მექანიზმის ეფექტურობაზე საბჭოთა, ჩინელი, კორეელი, ფრანგი და იტალიელი კომუნიისტებიც საუბრობ(დ)ენ, და არათუ საუბრობენ ესწრაფე(ოდენ)იან კიდევ.

⁸ ერთ წუთით წარმოვიდგინე მსოფლიოს მსხვილი ფინანსური ოლიგარქები. მათ შორის ჩვენი კომპრადორული, კორუფციის წუმპეში ჩაფლული წითელი საბჭოთა ხაზინაპარია ბურჟუაზია თურმე როცა სახელმწიფოებრივ მექანიზმებს იყენებდა გასაზღვრებლად მემარცხენე(სოციალისტური, კომუნისტური) ორიენტაციის ეფიციენცია და ამან ძალზე გაამაჟიარებდა.

ლოდ წარსულში (თ.ჯ.) და ეინაიდან ტექნოლოგია, განათლება, საზოგადოებრივი სოლიდარობა(ამას შეიძლება დავემატოთ *ჩაიდან, ყავის სახარში, მტვერსასრუტი, უნიტაზი და მრავალი სხვა ცხოვრებისთვის სასარგებლო ნივთი, თუ ნოვაცია* (თ.ჯ.), სხვაგვარად, მათი *სარგებელიანობა* (თ.ჯ.) არაა მემარჯვენე, ლიბერალური ან კონსერვატორული, ამიტომ არსებობს ერთი მისი სიტყვებით რომ ვთქვათ "...უნივერსალური პოლიტიკა, მომავლის პოლიტიკა, ჩვენი პოლიტიკა"(გვ.5). ესაა მოსაზრება, რომლის წინაშე მარტინალისტთა პოლიტიკურ მოსაზრებებიც კი "უსუსურად" გამოყურება და ქედს იხრის მისი ავტორის იდეის წინაშე. ბატონ გ. მაისაშვილისთვის, რომელიც თითქმის ყველა თავის შეფასებაში სუბიექტურია და ერთის მხრივ, პოლიტიკიდან ამოდის, ბევრად უფრო მარტივია ახსნას ესა თუ ის პოლიტიკური შეხედულება, რომლის რეალური წარმომავლობა მან არ იცის, ცალკეული პოლიტიკოსების ეგოიზმით, მათი სურვილით "რაც შეიძლება მეტი ხმა მიიღონ"(გვ.5) და სხვა მსაგავსი ბანალობებით, რომელიც შემდგომ, თითქოს, თავს მოახვიეს საზოგადოებას, ვიდრე რეალური ცხოვრების წინააღმდეგობებით. თითქოს ეს დაყოფა ცხოვრებიდან კი არ იყოს შესული პოლიტიკაში, არამედ პოლიტიკიდან იყოს შესული ცხოვრებაში და თითქოს საქმე ეხებოდეს ამ შეხედულებათა მორიგებას და არა რეალური ცხოვრების წინააღმდეგობათა გაგებას. მათ პოლიტიკურ გადაწყვეტას.

რაც მიუთითებს იმაზე, რომ მთელი მისი პარგარდული განათლების მიუხედავად მას ელემენტარული წარმოდგენაც კი არა აქვს ამ დაყოფის რეალურ ბუნებაზე. მეორეს მხრივ, იცის რა მრავალგზის მოტყუებული ქართული საზოგადოების ზოგადად უარყოფითი დამოკიდებულება მემარჯვენე-მემარცხენე ორიენტაციის პოლიტიკური სპექტრისადმი აცხადებს: - "ხმებისათვის იბრძვიან, სათქმელს ბურუსში ხვევენ" (გვ. 4) და ცდილობს სათავე დაუდოს ახალ "ზეპარტიულ უნივერსალურ მოძრაობას", რომელიც სავარაუდოდ ხმებისათვის აღარ იბრძოლებს, რაც პოლიტიკური დემაგოგიისა და ყვარყვარიზმის კლასიკური ნიმუშია. ძალაუნებურად გამახსენდა, ქართულ საგაზეთო ქრონიკებში გაბნეული, ძველი ცარიზმის დროინდელი ანეგდოტი. პირს ეკითხებიან რომელი პოლიტიკური ორიენტაციის ხარო, რაზედაც ის პასუხობს გააჩნია ვის ველაპარაკები: ბოლშევიკთან ბოლშევიკი ვარ. მენშევიკთან მენშევიკი. ფედერალისტთან ფედერალისტი და თქვენ წარმოიდგინეთ ანარქისტთან ანარქისტიო.

"პოლიტიკურ მიმართულებათა გარკვევისა" და საკუთარი პოზიციის ლაპიდარული გამოკვეთის მიზნით, ბატონი გ. მაისაშვილი, განაგრძობს მიზანმიმართულად "ტყის კაფეას", გ'სა-დაგ'სა ახდენს ქართული პოლიტიკური სპექტრის მიზანდასახულ კლასიფიკაციას და კრიტიკულად მიმოიხილავს თავის პოლიტიკურ ოპონენტებს.

გ. მაისაშვილი აღნიშნავს, რომ პირველი, პოლიტიკურ სპექტრში, 10-მდე პარტია და მსხვილი გაერთიანებაა: პარტიული და კლანური, ხელმოცარულ ადამიანთაგან შექმნილი აქტივისტები არიან(თუ ასე ფიქრობს გაუგებარია რას აძლევს მას ეს სისტემატიური კონსულტაციები და დიალოგი ამ პარტიებთან თ.ჯ.). მეორე: სამთავრობო, სახელისუფლო ჩინოსნობა(კანცელარია - ძველი კომუნისტური და კომკაეშირული ნომენკლატურა + ახალგაზრდა კარიერისტ-ჩინოვნიკთა არანაკლებ მცირერიცხოვანი არმია), რომლთაც არა თუ ქვეყნის განვითარების სტრატეგია, არამედ საკითხის გრძელვადიანი ხედვაც კი არა აქვთ. მესამე: ე.წ. კონფორმისტული წითელი ინტელიგენციაა. მეოთხე: პოლიტიკური პროცესის გამხრწნელი და პოლიტიკური სიბინძურით: შავი პიარი, პასკვილები, დაქვეითილი სტატიები და სხვა მცხოვრები ე.წ. გავლენიანი და მდიდარი "ბიზნესმენები" მეხუთე: სხვადასხვა ძალის განკარგულებაში არსებული არათავისუფალი, მიკერძოებული მედია, სკანდალური ყვითელ პრესა. მეექვსე: ეს ჩვენა ვართ ყველა რიგითი ადამიანიები (გვ.14-15).

პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, მთელ ქართულ პოლიტიკურ სპექტრში ადგილი ვერ მოიწახა, გერც კანონიერი ხელისუფლების წარმომადგენელი პარტიებისათვის, გერც უზენაესი საბჭოსათვის, ვერც ხელისუფლების უსურპაციის შემდგომი შექმნილი ზ. გამსახურდიას იდეალების ერთგული პარტიებისათვის. თავიდან დაუჯერებლად მეს-

ვენა აღნიშნული პოლიტიკური ამნე'სია "ზვიადისტობის" საბაბით 10-12 წლიან პოლიტიკურ დევნილობაში მყოფი პირისაგან და ამიტომ ეს აღგილი რამდენჯერმე გადავიკითხე. თუმცა წიგნის შემდგომმა კითხვამ დამარწმუნა რომ, ამის გაკეთება ისეთი "უპოლიტიკური ამბიციების" მქონე პირისათვის, როგორიც ბატონი გ. მაისაშვილია უბრალოდ ხელისშემშლელი იქნებოდა. მან იცის საზოგადოების განწყობა, უბრალოდ ნეგატიური ფონი ესაჭიროებოდა საკუთარი შეხედულებების წარმოსაჩენად და წმინდა კონკურენციული მოსაზრებებიდან გამომდინარე, არც ხელისუფლების ტექნიკური ოპოზიციის წარმოჩენა აწყობს, არც მისი კრიტიკა, რადგან ხვდება რომ, ეს მას სახელს და დიდებას ვერ მოუტანს. პირიქით, შეიძლება აენოს კიდევ. ამიტომ ის მათ უბრალოდ უგულებელყოფს. მთელ წიგნში მხოლოდ ერთხელ ახსენებს ზ. გამსახურდიას და ისიც იმისთვის რომ, დააფიქსიროს პოზიტივი საკუთარი წვლილი მრგვალი მაგიდის ეკონომიკური კონცეფციის შექმნაში(გვ.4).

გ. მაისაშვილი "ზეპარტიული უნივერსალური მოძრაობის დაფუძნებისა და პოლიტიკურ სპექტრთან ანგარიშსწორების" შემდეგ იწყებს პოლიტიკური ლიდერის აღგილისა და როლის განსაზღვრას საზოგადოებაში. ამის შემდეგ იწყება "გოლგოთა", გვერდიდან გვერდზე გატიანებები, გულისგამაწვრილებელი, მადალვარდოვანი, აბსურდული მსჯელობა ლიდერობაზე, მს. სერებაზე, პასუ-

ხისმგებლობაზე. ის სუამს კითხვებს და პასუხს არ იძლევა(ეს უბრალოდ მისი სტილია თ.ჯ.), რეზონიერული მსჯელობებით ცდილობს ქანცვამოცლილი მკითხველის მიყვანას "უფრო მიმზიდველ", "საბოლოო შედეგთან"(გვ. 46-47), ძირითად მიზანთან, რისთვისაც დაიწერა აღნიშნული ნაშრომი: საზოგადოების ჭეშმარიტ ლიდერთან – "მთავრობის ანტერპრინიორთან" და მისით აღტაცებულ მოქალაქეებთან(გვ. 47). თუმცა ეს კიდევ ყველაფერი როდია: გ. მაისაშვილისთვის მთავარია ლიდერი აღჭურვილი იყოს მიმზიდველი მომავლის ხედვით(*ფანტასტი მწერლების მსგავსად ? – თ.ჯ.*), თუმცა არ აკონკრეტებს ამ დეფინიციის აზრს, მაგრამ ამბობს რომ არსებობს მსოფლიო სტანდარტი - ბატონები კონრად ადენაუერი და თეოდორ რუზველტი, ლიდერი სულ ცოტა მათზე ნაკლები არ უნდა იყოს(*პოლიტიკური სერვილიზმი – თ.ჯ.*), ამიტომ "საზოგადოებამ უნდა აიმაღლოს მოთხოვნა და მაღალი სტანდარტი და ავადმყოფის(საქართველო თ.ჯ.) მკურნალი ექიმბაში უნდა განასხვაოს დასტაქარისაგან და კრიტერიუმი უნდა დაუსახოს საკუთარ თავს და მომავალ ლიდერებს(გვ.8-9)".

მხოლოდ საზოგადოებამ კი არ უნდა აიმაღლოს მოთხოვნა და სტანდარტი ბატონო გია. ლიდერიც უნდა ამაღლდეს ქართული საზოგადოების ჭეშმარიტი მოთხოვნილებების, მოთხოვნების და ინტერესების, მათი უსაფრთხო

დაკმაყოფილების გაგების დონემდე, რომელთაც თქვენ სამწუხაროდ, დიპლომატიურად უგულვებელყოფთ.

ზემოთ აღნიშნული მსჯელობის შემდეგ, ბატონი გ. მაისაშვილი სვამს ფატალურ, რიტორიკულ კითხვას:

"ვის აქვს საქართველოს თანამედროვე საზოგადოებად გადაქცევის მორალური და ინტელექტუალური რესურსი, ვინ დაანახებს ხალხს "აღთქმულ ქვეყანას" და გაუკაფავს იქ მისასვლელ გზებს?" (გვ.12).

დამეთანხმეთ ბატონებო, არის ამ კითხვაში რაღაც დამთრგუნველი და იმავე დროს "შესიანური".

გვყავს კი ხალხი ამ არჩევნებში, განაგრძობს გ. მაისაშვილი, ვისთვისაც ხმის მიცემა ღირს(გვ. 8-9) ?

და ვინაიდან მისი შეხედულებით, მემარჯვენე და მემარცხენე ოპოზიციური სპექტრი უბრალოდ არ არსებობს, ფიქციაა, ხოლო არსებული პოლიტიკური სპექტრის წარმომადგენელი პარტიები დისკრედიტირებულია, ჩვენ საკმაოდ მძიმე არჩევანის წინაშე ვდგავართ.

აღლბათ შეშინდით ქართველებო, მაგრამ ნუ გეშინიათ, ნუ გადაიწურათ იმედს, ვინაიდან ქართულ სინამდვილეში არსებობს "უნივერსალური პოლიტიკური მოძრაობა", რომლის ლიდერი ბატონი გ. მაისაშვილი მთელი პოლიტიკური სპექტრის, ყველა გემოვნების ელექტორატის მოთხოვნებს აკმაყოფილებს, მემარჯვენეცაა და მემარცხენეც (მოკლედ აქაცაა და იქაც), უფრო სწორად, ყველაფერი, ის და მის მიერ დაფუძნებული მოძრაობაა. საიდანაც, წანს

რომ ქართულ საზოგადოებას უბრალოდ არჩევანიც კი არ გააჩნია, ამიტომ თუ მას სურს იხელმძღვანელოს აღნიშნული სტანდარტებით, იმედია შეცდომას არ დაუშვებს და არჩევანს ბატონ გ. მაისაშვილისა და მის მიერ შექმნილი უნივერსალური მოძრაობის სასარგებლოდ გააკეთებს. ასეთია მთელი ამ მაღალფარდოვანი და გაჭიანურებული, რეზონიერული მსჯელობის მეტ-ნაკლებად შეცნობილი მიზანი, საიდანაც ჩანს რომ: *ის არ ესწრაფვის შერმადინობას, მას მეფის გვირგვინი უნდა.. ამიტომ ბატონ მ. სააკაშვილსაც ტყუილად ჰქონდა მისი საკუთარი გუნდის წევრად ქცევის იმედი.*

ბატონი გ. მაისაშვილი ცდილობს პოლიტიკური სიტუაციის გაანალიზებას და საზოგადოებას მოუწოდებს რეალური გარემოებების გათვალისწინებით მიიღოს გადაწყვეტილებები პოლიტიკურ ხელმძღვანელობასთან დაკავშირებით. ძველი ლიდერები მსჯელობს გ. მაისაშვილი ძალაუფლებას ეერ ელევინ, აქაოდა მარტო ეს იციან და იმიტომო, ამიტომ საჭიროა. მათ პოლიტიკის გარდა სხვა გარტაკება(პროფესია) გააჩნდეთ, რომელსაც დაუბრუნდებიანო(გვ. 9)“(ვთქვათ, მშენებლის, სოფელში რომ ბოსელი ააშენოს თ.ჯ.). თუ მას ბატონი ე. შევარდნაძე აკაედა მხედველობაში, ამ უკანასკნელს თავის დროსე საფუძვლიანი საფერშლო და ისტორიული განათლება(აქეს მიღებული, თქმვა ნაკლებ სავარაუდოა ისტორიის მასწავლებლობა. ანდა სულაც მკანობა მონინდომოს).

ამაზეა ნათქვამი "ზარს რეკენ და არ იციან საიდანო".

ხელისუფლებას ვერ ელევინ, იმიტომ რომ, დემოკრატიული ინსტიტუტების არასათანადო განვითარების პირობებში "ძველი, კეთილი, საბჭოური, საკომანდო მექანიზმები" კვლავ ინარჩუნებს თავის მნიშვნელობას და თანამდებობრივი მონოპოლია კვლავ წარმოადგენს ფულის კეთებისა და საზოგადოებრივ ინტერესებზე მაღლა დგომის საშუალებას, ამის გამო, სამწუხაროდ, "ნებისმიერი რანგის სახელმწიფო ჩინოფნიკი", დღემდე, საზოგადოების(კაპიტალის, მშრომელების და მიწის მესაკუთრეების) თვალში, როგორც თეორიულად ისე პრაქტიკულად წარმოადგენს ბატონს და არა მის მიერ დაჭირებულ მენეჯერს, მისი ინტერესებისა და მოთხოვნების დამცველს, რომლის თანამდებობაზე დარჩენა-არდარჩენა მთლიანად პირამიდის სათავეში მყოფი პირის ნებაზეა დამოკიდებული. ასეთ პირობებში ცხადია, საზოგადოებრივი აზრი, ჯერ კიდევ, არ ასრულებს გადამწყვეტ როლს პოლიტიკურ საკითხებში, ქვეყნის თავისუფლების და დემოკრატიის ერთადერთი გარანტიც, მხოლოდ და მხოლოდ, პრეზიდენტი და არა საზოგადოებრივი სისტემა. ეს რომ ასეა, თუნდაც იქიდან ჩანს რომ, ქართულ სინამდვილეში არ არსებობს პოლიტიკურ შეხედულებათა კონფლიქტის გამო თანამდებობიდან ნებაყოფლობითი გადადგომის პრეცედენტი არა თუ მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელეების(მაგ., მინისტრების). არამედ დაბალი რანგის წინოსნე-

ბისაც კი. ამიტომ, გაპოლიტიკოსებულ ოლიგარქთა რეაბილიტაციაზე ზრუნვა, რბილად რომ ვთქვათ, სასაცილოა.

ნაშრომში საკმაოდ პატრიოტული მოწოდებები, უშინაარსო არაფრისმთქმელი გაღიმატია, მოსაწყენი, ბანალური მსჯელობები: ნიჭზე, მსახურებაზე, პრიმიტიული ემპირული დაკვირვების შედეგები, ისეთი როგორც მრავალ ე. შევარდნაძის რეჟიმით უკმაყოფილო, ქუჩაში შემთხვევით მიმაგალ, რიგით პატიოსან ადამიანს გააჩნია მოვლენის ყოველგვარი სიღრმისეული ანალიზის გარეშე, რაც ჩემი აზრით, ლიდერობაზე პრეტენზიის მქონე პირისათვის, აშკარად არასაკმარისია. ასე მაგ., ლიდერის პასუხისმგებლობაზე მსჯელობისას აღნიშნავს, რომ ნიუ-იორკის მერი და ბატონი უ. ჩერჩილიც გაურბოდნენ პასუხისმგებლობას და შევარდნაძეც გაურბის, მინისტრებს აბრალებს ყველაფერსო. შეგეცოდება ჩვენი ცამდე "მართალი" მინისტრები. ამასთან ვერ გაუგია და უკვირს: ჩვენთან რატომ არ იბეჭდება ისეთი სტატია: "შევო, გააკეთე რა რამე"(გვ.10), ერთი წუთით დამივიწყდა კიდეც მისი კრიტიკული შეხედულებები. ე. შევარდნაძის მიმართ იმდენი სიბოი და სიყვარულია ამ სიტყვებში, საიდანაც ჩანს, რომ ბატონი გ. მაისაშვილი მთლიანად მოწყდა რეალობას, დააივიწყდა ის, რაც საქართველოში მოხდა და ჩვენს ქვეყანაში შემთხვევით, გაგლით, მოსკედრილი, ჩვენი შესაძლებლობების აღქმით და იმავე დროს უკერ-

გილობრით გაოცებული უცხოელივით სვამს რიტორიკულ კითხვას: "რატომ" ?

გ. მაისაშვილს მიაჩნია რომ თანამედროვე ეტაპის ძირითადი ამოცანაა "ხალხმა თვალი გაუსწოროს ჩვენი ქვეყნის უბედურ ყოფას, შეიგრძნოს ტკივილი ამის გამო, — რაც მას აიძულებს არსებულ საზოგადოებრივ წესში," ებიოს ალტერნატივა, ახალი წესები(გვ.12).

ბატონო გია! ქვეყანამ არა თუ თვალი გაუსწორა ყოველივე იმას რაც დღეს საქართველოში ხდება, უფრო მეტიც ის ყოველდღიურად ამ ტკივილით ცხოვრობს. ბარემ თქვით კიდევ რა განსაცდელს გეიმზადებთ. ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ ამ ამერიკიდან ჩამოსულმა ცხოვრებით კმაყოფილმა კაცმა, არც იცის რაზე ილაპარაკოს და ცოდნის ნაკლებობის გადაფარვას ცდილობს თავის განსწავლულობის მოჩვენებითი სიდიადით და ზოგადი პროზიტივით.

გ. მაისაშვილი ხშირად თავს იქცევს ტრუიზმით. მისი ცალკეული დებულებები, ხშირ შემთხვევაში სუბიექტური, მორალურ — სენტემენტალური ხასიათისაა, ხოლო არგუმენტაცია აქსიომატურ, საბოლოო ინსტანციის გეშმარატივების ხასიათს: მოკლედ ეს ასეა, მორჩა და გათავდა. თუმცა ხშირად იყიწყებს, რასაც ადრე ამბობდა და იქვე საპირისპიროს ამტკიცებს. ასე მაგ., "ლიდერმა პასუხისმგებლობა თავად უნდა აიღოს (გვ. 10), აღნიშნავს გ. მაისაშვილი, ხოლო თუ ეს მნგრეველია, არ უნდა იყოს

ლიდერი, რადგან ქვეყანას არ ესაჭიროება ლიდერი, რომელიც ქვეყანას ანგრევს(გვ.11)", რასაც არ შეიძლება დავეთანხმომოთ: ჯერ ერთი, პასუხისმგებლობა მნგრეველსაც ესაჭიროება. მეორეც, განა სსრკ-ს დანგრევას ლიდერი არ სჭირდებოდა? გარდა ამისა, ობიექტური არგუმენტაციის უქონლობის პირობებში, სქოლასტიკური მსჯელობა იმის შესახებ, პიროვნება მნგრეველია თუ მშენებელი უბრალოდ წყლის ნაყვას ემსგავსება. აქედანვე ცხადია ისიც, რომ ვერც გ. მაისაშვილის სუბიექტური, ან მორალურ-ეთიკური მოსაზრებებით ვიხელმძღვანელებთ, მით უმეტეს სულ რაღაც ოციოდე გვერდში, იცვლის შეხედულებას, წერს, რომ: "ლიდერები არ მიისწრაფვიან ოდნავ უკეთესისაკენ, ოდნავ უფრო მეტი ეფექტურობისაკენ, ან ფასადის შეცვლისაკენ, არამედ ისინი ანგრევენ ძველს და შემოაქვთ ახალი მოდელებით"(გვ.37). ძალაუწებურად გამახსენდა საქართველოში, საბჭოთა იმპერიის ნგრევის საწყის ეტაპზე მამულიშვილური შემართებითი და ქვეყნის აღმშენებლობის სურვილებით შეპყრობილი ნიჭიერი თაობა და ამავე დროს, კარიერისტული მოსაზრებებით გააქტიურებული ცალკეული ფიგურები. მოკლედ დრო, როცა გუშინდელი სტუდენტიც კი, ეკონომიკური პროგრამის შემუშავებაზე ნაკლებ საქმეს ხელს არ აკიდებდა, მათ შორის ყველაზე იღბლიანს, ზ. გამსახურდიას ხელისუფლების განქიქებით გართუდს, აქაოდა: ზვიადი გამსახურდია "მნგრეველა და მშენებელი ვერ იქნებაო", მოგვიანებით

სათანადოდ დაუფასდა სამსახური და ე. შვეპრდნაძის მართონეტული რეჟიმის ფინანსთა მინისტრადაც კი მოგვეუღინა. ქვეყანამ თვალსაჩინოდ დაინახა მისი კომფორმიზმიც, შენების ნიჭიც და საკუთარი ცხოვრების მოწყობის უნარიც.

მართლაც და საიდან მოდის საზოგადოების ეს დაუოკებელი, მარადიული სწრაფვა ლიდერისაკენ ?

იმ ტრიავიალური სახით რა სახითაც ჩვენ ეს პრობლემა დავსვით მასზე შეიძლება ასეთივე ბანალური პასუხის გაცემა, რომ ყოველივე ამას საფუძვლად უდევს საზოგადოების საჭიროებები, მოთხოვნები, ინტერესები, იდეალები და მათი დაკმაყოფილების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, მაშასადამე საზოგადოების კეთილდღეობა. ამდენად, ცხადია, მხოლოდ ის პიროვნება იქცევა საზოგადოების ჭეშმარიტ ლიდერად, რომელსაც ძალუძს ჩასწვდეს საზოგადოების უმნიშვნელოვანეს კანონზომიერებას, ამადლდეს ქართული საზოგადოების ჭეშმარიტი მოთხოვნების, მოთხოვნების, ინტერესების, იდეალებისა და მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის გზების დონემდე და თავისი აქტიურობით წარმართოს საზოგადოებრივი განვითარების კანონზომიერი პროცესი მათი სრულყოფილი დაკმაყოფილების მიმართულებით (პოზიტიური ლიდერი) ან კარდინალურად შეაფერხოს აღნიშნული პროცესის მიმდინარეობა (ნეგატიური ლი-

დერი). პასიური ნაბიჯები, მარჯვნივ ან მარცხნივ და პიროვნება ჩვეულებრივი მოკვდავია.

ბატონი გ. მაისაშვილი ცდილობს ქვეყანა გადაატრი-
ალოს მისნური ფორმულით: "შესაძლებლობით, პასუხის-
მგებლობით, სოლიდარობით", ესწრაფვის მოქალაქეობ-
რივი გრძნობის ჩამოყალიბებას, მაგრამ არ ითვალისწი-
ნებს იმას, რომ იმ საზოგადოების თვალში, რომელიც 1991
წ. კრიმინალური ამბოხით დაყაჩაღებული ქართული მოსახ-
ლეობის ხარჯზე ცხოვრობს, "სოციალური სამართლიანო-
ბის იდეაც" დისკრედიტირებულია, რაც ცხადია, ხელს არ
უწყობს საზოგადოების კონსოლიდაციას. ამას დღეს აღა-
რავენ აღარ ჭამს. ქართველ ხალხს საკუთარი განვითა-
რების ინტერესი აქვს ჩაკლული და სწორედ ეს ერეკება
საკუთარი სამშობლოდან გაურკვევლობაში: უკეთესი ცხოვ-
რებისა და თავის გადარჩენის მოლოდინში, ხოლო ის
ფართოხალი, რასაც ადგილი აქვს ხელისუფლების მხრი-
დან საზოგადოების მნიშვნელოვან მოაზროვნე ნაწილს,
უკვე დიდი ხანია, ენთუზიაზმს არ აღუძრავს. პატიოს-
ნება(კანონიერების აღდგენის გარეშე) ამათ ხელში -
დისკრედიტირებულია, ფსიქოლოგიური მუხრუჭია, მოსახ-
ლეობისათვის შებმული ძაღლის საყელთა, რომლის მო-
რალი შემდეგია: მართალია, გაგძარცვეს, ახლობლები
დაგიხოცეს, შენს ეროვნულ გრძნობებს დასცინეს, სულ-
ში ჩაგაფურთხეს, ამ ქვეყნის ყველა სიკეთე მოგაკლეს,
მაგრამ მე ხომ ვადიარე(პარლაშენცის დადგენილებები).

ამის იქით ვერ წავალ, მეტს ნუ მომთხოვ, შენც აპატიე, ნაძარცვ-ნაპარიც შეარჩინე(მაგ., საბანკო და სატრასტო აფიორები, ამასწინანდელი ფინანსური ამნისტია), ქვეყნის ვალიც მათ მაგიერ შენ გადაიხადე, შეურიგდი, ჩაეხუტე (ეს მათი საყვარელი ეროტიული ტერმინია). აბა ახლა შენ იცი, შენი გულისთვის ქვეყანას ხომ არ ავრევე და შენი პატიოსნება, "გარსონული" თვისებებია საჭირო ჩემი ნაძარცვი რომ დაიცვაო.

ასეთ პირობებში: საყოველთაო ცნობილი პოზიტიური მსჯელობები პატიოსნებაზე, როცა ფონი უპატიოსნობა, კომპეტენტურობაზე როცა შარლატანებმა და დილუტანტებმა წაღეკა ქვეყანა, ხოლო ცოდნის ერთადერთი საზომი, მისი მიღწევის საშუალებები: ასაკი, კომპიუტერი და უცხო ენა(რომელიც იმავე ხელისუფლების წყალობით მოსახლეობის უდიდესი ნაწილისათვის მატერიალურად მიუწვდომელია), ეფექტიანობაზე – როცა ეკონომიკა სტაგნაციას განიცდის, სამართლიანობაზე და სოლიდარობაზე, როცა ქართველთა უდიდესი უმრავლესობის მატერიალური და არამატერიალური ინტერესები შეზღავდულია, ხოლო სახელმწიფო რეკეტი მთელი დატვირთვით მუშაობს, კონკრეტული, კონსტრუქციული შეთავაზებების გარეშე წმინდა წყლის პოპულიზმია და მეტი არაფერი.

ყოველივე სემლით ნათქვამიდან ცხადია, რომ გ'სა შესაძლებლობისაკენ, პასუხისმგებლობისკენ და სოლიდარობისკენ სვენი მოქალაქეების გულზე, მათი ინტერესე-

ბის, მოთხოვნების და ა.შ. დაკმაყოფილებაზე, კეთილდღეობის უზრუნველყოფაზე გადის და მათი უგულებელყოფა მარგინალთა ინტერესებზე ასხამს წყაღს.

ამიტომ პოლიტიკური ლიდერი ფასდება არა მხოლოდ იმით თუ რას ამტკიცებს, არამედ იმით თუ რას აკეთებს საზოგადოების საკეთილდღეოდ და შესაბამისად, როგორ ნაბიჯებს დგამს არსებულ წინააღმდეგობათა დასაძლევად.

ამრიგად, ერთის მხრივ, საჭიროებებს, მოთხოვნებს, ინტერესებს, მოთხოვნილებებს, იდეალებს, მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფასა და მეორეს მხრივ, მათი დაკმაყოფილების საშუალებებს შორის არსებული კონფლიქტი, როგორც ეაჩვენთ, განსაზღვრავს, როგორც ქართული ეკონომიკის წინაშე მდგარი პრობლემების მრავალფეროვნებას, ასევე პოლიტიკურ შეხედულებათა სხვადასხვაობას. სახელდობრ, სწორედ ზემოთ აღნიშნული წინააღმდეგობაა იმის მიზეზი რომ: "ჩრდილო ამერიკელებს, დასავლეთ ევროპელებს, იაპონელებს — არც ერთ მათგანს არა ჰყავს მთაწერობა, როგორც ამას აღნიშნავს გ. მაისაშვილი, რომელსაც ფართო მასები პატივს სცემენ და ენდობიან"(გგ47), რაც პროტესტის მიუხედავად, ცხადია, არ იწვევს ამ რეჟიმების ავტორიტეტულ დამხობას, მანამ სანამ ეკონომიკურ ურთიერთობათა აღნიშნული ფორმა, სრულად არ ამოწურავს მწარმოებლურ ძალთა განვითარების ყველა რესურსს და ანტაგონისტურ წინააღმდეგო-

ბაში არ მოვა საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილის საჭიროებებთან, მოთხოვნილებებთან, მოთხოვნებთან, ინტერესებთან და იდეალებთან, ისევე როგორც მისი კეთილდღეობის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფასთან. მხოლოდ ამის შემდეგ უნდება საზოგადოებას თვითკრიტიკული დამოკიდებულება საზოგადოებრივი წარმოების განვითარების დრომოჭმული ფორმის მიმართ. მხოლოდ ამის შემდეგ იღებს ის რადიკალურ გადაწყვეტილებებს და განვითარების ახალი ეკონომიკური ფორმის, საკუთარი თავის ძიების პროცესში იხსენებს არსებული სისტემის მივიწყებულ, ნაფტალინ წაყრილ, კრიტიკულ შეხედულებებს და იღებს მას მამა-პაპური სკივრიდან. მხოლოდ ამის შემდეგ იძენს ეროვნული ხსნისა და სოციალური გადარჩენის იდეები საზოგადოების თითქმის ყველა ფენისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობას. მხოლოდ ამის შემდეგ დგება გაზაფხული და "იღვიძებს" საზოგადოება. მხოლოდ ამის შემდეგ იძევია, იმავე საზოგადოებისაგან შერისხული, არაფორმალური იდეების მატარებელი პიროვნება საზოგადოების წინამძღოლად, ლიდერად, რომელშიაც ის ხედავს მისი, ამ დღემდე, მთელე მარე საჭიროებების, მოთხოვნილებების, მოთხოვნების, ინტერესების და იდეალების, ისევე როგორც მისი კეთილდღეობის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ძირითად გარანტიას, პირს, რომელიც ქვეყანას

აღთქმულ ტაძართან მიიყვანს. მხოლოდ ამის შემდეგ იწყებს საზოგადოება ღრის ახლებურად ათელას.

ყოველივე ამის ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითი იყო საბჭოთა იმპერიის რღვევა, რომელიც ყველა ჩვენგანის თვალწინ განხორციელდა, მაგრამ ამაზე ქვემოთ.

4. საბჭოთა საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების ძირითადი წინააღმდეგობის გაფშავება და საბჭოთა იმპერიის რღვევა

გასული საუკუნის დასაწყისში, ცარისტული იმპერიის რღვევის საწყის ეტაპზე რუსეთის პროლეტარიატის ბრძოლამ თვითდამკვიდრებისათვის, მასთან დაკავშირებულმა ობიექტური და სუბიექტური ხასიათის მიზეზებმა – შიდა-პოლიტიკური ბრძოლის სიმწვავემ; უცხოეთის სახელმწიფოების სამხედრო ჩარევამ; ელექტროფიკაციისა და ინდუსტრიალიზაციის დაუყოვნებელი განხორციელების აუცილებლობამ; სოფლის ძალდატანებითა კოლექტივიზაციამ; მსოფლიო "სოციალისტური" რევოლუციის დაუყოვნებლივი განხორციელების კოსმოპოლიტურმა იდეამ შერწყმულმა ძველ, კეთილ იმპერიულ ამბიციებთან და შესაბამისად, საბჭოთა რუსეთის მიერ წარმოებულმა "განმათავისუფლებელ" – დაპყრობითმა ომებმა, ხოლო შემდეგ ამ დაპყრობილი(ოკუპირებული) ტერიტორიების შენარჩუნებისაკენ დაუოკებელმა სწრაფვამ, ობიექტური აუცილებლობის ძალით მოითხოვა მთელი რიგი სახელმწიფოებრივი პრობლემების, (ცენტრალისებული წესით გადაწყვეტა, რამაც ჯერ წარმოშვა, ხოლო შემდგომ განამტკიცა) სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციის პირამიდალური სისტემა, მართვის დიქტატორული "საკომანდო" მექანიზმი.

ყველა დამპყრობელი მოქმედებს რა მისთვის დამახასიათებელი წარმოების წესის შესაბამისად, ცხადია მისთვის შინაგანად დამახასიათებელ მეთოდებს იყენებდა საქართველოს დაპყრობის დროს: თუკი რომაელები, პართელები, არაბები და თურქები საქართველოს დაპყრობის შემდეგ, უცვლელად ტოვებდნენ ქვეყნის ეკონომიკურ ინსტიტუტებს და კმაყოფილდებოდნენ ხარკით, მათგან განსხვავებით რუსეთის მოდერნიზებულმა იმპერიამ მოახდინა რა საქართველოს ოკუპაცია, გააუქმა საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრივი სტრუქტურები და მის ეკონომიკა "საკავშირო" იმპერიის ინტეგრირებულ ნაწილად აქცია. შესაბამისად, გაძლიერდა ქართული ეკონომიკის ცენტრალიზებული მართვა, რომელიც დაეყრდნო საკავშირო "კომუნისტურ, პარტიულ" საკუთრებას⁹, ერთიან საფი-

⁹ და არა საერთო-სახალხო საკუთრებას, როგორც ამას წარმოადგენდა საბჭოთა იდეოლოგიური მანქანა, "სოციალიზმის" ვულგარული პოლიტიკური ეკონომია და შესაბამისად სხვა იდეოლოგიური ინსტიტუტები. ეინაიდან, სწორედ, "პარტია" იყო წარმოების საშუალებათა ძირითადი მესაკუთრე, კოლექტიური კაპიტალისტი, ხოლო პარტიული კაპიტალი წარმოების ერთ-ერთი აგენტ(ფაქტორი). მასთან მიმართებაში რიგითი მუშაკი წარმოადგენდა დაქირავებულ მუშას, რომელიც შრომობდა არა "თავისთვის და თავისი საზოგადოებისათვის", როგორც ამას იდეოლოგიური ინსტიტუტები განმარტავდნენ, არამედ მხოლოდ ხელფასისათვის, რაც დაქირავებული სამუშაო ძალის, როგორც ასეთის სტატუსითაა განსაზღვრული, ნებისმიერი კაპიტალისტური ქვეყნის წარმოებაში და წარმოადგენდა წარმოების აგენტის "მებრუნებულ გამოხატულებას განაწილებაში". აქედან გამომდინარე, ცხადია, ე.წ. "სოციალისტური" სახელმწიფო, სხვა არაფერი იყო თუ არა კაპიტალისტური სისტემის ავტორიტარული ნაირსახეობა(რაც გარკვეული აზრით, ანათესავებდა კიდეც

ნანსო და ფულად-საკრედიტო სისტემას, შრომის "საკაფ-შირო" კაბალურ დანაწილებას(სპეციალიზაციას და კოლპერაციას), საგარეო ურთიერთობების უკიდურეს პროტექციონისტულ ფორმას, საგარეო ვაჭრობის სახელმწიფო მონოპოლიას – საგარეო ვაჭრობას, მხოლოდ სპეციალიზებული ორგანიზაციების მეშვეობით, რომელსაც არსებითად ეჭირა ქვეყნის ეკონომიკური საზღვარი(ე.წ. რკონის ფარდა), რასაც უნდა უზრუნველყო მისი ეკონომიკური უსაფრთხოება.

ამრიგად, ჩამოყალიბდა რესპუბლიკების ე.წ. "ოკრაინების" მორჩილებაში ყოფნისა და დაკაბალების ეკონომიკური სისტემა. ვინაიდან ამ მოძრაობის ძირითადი მამოძრა-

ბას ფაშისტური გერმანიის ეკონომიკასთან. სწორედ აქედან მომდინარეობს სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებული ანალოგიები) და სწორედ, ამან განსაზღვრა ან სისტემის შეფარდებით უმტივენულო კონფერგენცია, თანამედროვე კაპიტალისტურ საბაზრო ეკონომიკურ სისტემასთან. ვინაიდან "პარტიული კაპიტალის" რეალური განმეარგველი "პარტოკრატია"(პარტიული და სამეურნეო აქტივით) იყო სწორედ, ამით უნდა აიხსნას პარტიული ქონების ავტორიტარული დეპარტიზაციისა და განსახელმწიფოებრიობის(პრივატიზაციის) პროცესების შეფარდებით უკონფლიქტო(სოციალური კატაკლიზმების გარეშე) მიმდინარეობის ხასიათი და შესაბამისად პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში მისი ოლიგარქიაში გადასრდისა და შესაბამისად, "ოლიგარქიული, მაფიოზური ბიუროკრატიული კაპიტალიზმის"(Hoffman D.E. Oligarchic Capitalism in Russia. In: Russian-Eurasian Renaissance? U.S. Trade and Investment in Russia an Eurasia/Ed by J.H. Klicki, E.K. Lawson. – Stanford. 2000; Миккульский К. Российское настоящее и будущее: Контуры социально-экономической модели В кн: Социально-экономические модели в современном мире и путь России. Кн. 1: Трансформация постсоциалистического общества Пол ред К.И. Миккульского -- М., 2003 с.18-19) ფორმირების პროცესი.

ვებელი ძალა იყო რუსეთი და რუსი ხალხი, მათ მიერ შექმნილმა საბჭოურმა სისტემამ სპონტანურად მიიღო რუსეთისა და რუსი ხალხის დიქტატურის სახე, რომელიც "საკავშირო" კომპარტიამ თავისი იმპერიულ-კომუნისტური სინდისის დასამშვიდებლად ფარისეულურად გააფორმა კიდევ, როგორც "საბჭოთა კავშირი" და "საბჭოთა ხალხის" სახელმწიფო. სწორედ ამიტომ, სადაც არ უნდა გასულიყო "საბჭოთა" მოქალაქე, ნაციონალური შემადგენლობის და გამოხატული მკვეთრი მამულიშვილური პროტესტის მიუხედავად, ის ყველგან, აღიქმებოდა, როგორც რუსეთის და რუსი ხალხის წარმომადგენელი. აღსანიშნავია ისიც, ამ კომპლექსს, რუსი ხალხის სახელით ლაპარაკს ("საბჭოთა" ხალხის ნაცვალად) მთელი თავისი სიდიადის მიუხედავად თავი ეერ დააღწია, თვით ი. სტალინმაც, რაც არსებითად ადასტურებს იმ აზრს რომ, "საბჭოთა კავშირი" თავის ჭეშმარიტი არსით, რუსული სახელმწიფო იყო, რაც მოგვიანებით განვითარებულიმა პროცესებმაც დაადასტურა.

ამრიგად, საქართველოს დაპყრობით რუსეთმა, დამოუკიდებლობისა და თავისუფლების ჯინი ისევ ბოთლში ჩააბრუნა, ქართველმა ხალხმა კიდევ ერთხელ ჩაიკლა მკერდში ეროვნულობის გრძნობა. ობიექტური აუცილებლობის ძალით, განსაზღვრულმა სოციალურმა პრობლემებმა გადასილა ეროვნული და ქართველ მამულიშვილთა არაერთი თაობის აშკარა, თუ ფარული პროტესტის მიუხე-

დაეად, ქართული საზოგადოების ძირითად ნაწილში გაბატონდა კმაყოფილება წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების თავესმოხეუელი სისტემის მიმართ, რამაც გამოიწვია საქართველოს დამოუკიდებლობისა და თავისუფლების იდეების, ინტერესების კონსერვაცია და ქართულმა საზოგადოებამ იწყო დროის ახლებური ათგლა იმპერიული სისტემის მომავალ მსხერეამდე.

აღსანიშნავია ისიც, რომ საქართველოს დაპყრობა-ანექსიით რუსული იმპერიის ახლადშობილ სხეულში იმთავითვე ჩადებულ იქნა მისი განვითარების შემაფერხებელი მექანიზმი, ნელი მოქმედების ნაღმი, რომელსაც შესაბამისი დრო და გარემოებები ესაჭიროებოდა, რათა აფეთქებულიყო. ეს შემაფერხებელი მექანიზმი იყო სწორედ *კულტურათა შორისი (რესპუბლიკათა შორისი) შიდა იმპერიული, ანტაგონისტური წინააღმდეგობის თანდათანობით გამწვავება*. წინააღმდეგობა იმაში იყო, რომ რუსეთის იმპერია, ერთის მხრივ, ესწრაფეოდა პროგრესს და შესაბამისად ნოვაციას ეკონომიკაში, ხოლო მეორეს მხრივ, ცდილობდა რა მორჩილებაში ჰყოლოდა რესპუბლიკები, ზღუდაფდა და კონტროლს უწესებდა მათი ეკონომიკის განვითარებას (საზოგადოებამ იცის თუ რა ღათმოებებისა და ძაღისხმევის ფასად ხორციელდებოდა ცალკეული პროექტები. ხოლო ზოგიერთს საერთოდ არ ეწერა ახრელება). მეორეს მხრივ, ამ შეზღუდვით ის ზღუდაფდა, კიდევ საკუთარ

ეკონომიკურ განვითარებასაც, ეინაიდან მოქმედებდა რა, როგორც მხოლოდ დამყარებული, იგი იძულებული იყო იმპერიის ეკონომიკის განვითარება, საერთოდ, თავისი ფიწრო-იმპერიული ინტერესებისათვის დაექვემდებარებინა. ამდენად, ის საკუთარი ეკონომიკის განვითარებას, იმთა-ვითვე გარკვეულ ჩარჩოებში აქცევდა, მეტის უფლებას ის საკუთარ თავს ვერ აძლევდა რესპუბლიკებზე მონოპო-ლიური კონტროლის დაკარგვის შიშით, რითაც არსებო-თად ზღუდავდა კიდევ საკუთარ საწარმოო ძალთა განვი-თარებას.

მაშასადამე, როგორც ვხედავთ დამკაბალელებელი თავად იყო კაბალაში ჩაყარდნილი. ის თავად იყო(დღემდე არის) მონა, მსხვერპლი თავისი იმპერიული ამბიციების¹⁰, რომელსაც ვერ ელევოდა(ვერ ელევა) და რომელიც მისი და-მოუკიდებელი, დემოკრატიული, თავისუფალი განვითარე-ბის შესაძლებლობას აფერხებს.

რუსი კომუნისტების უტოპიურმა, მცდელობამ, დიქტა-ტორულ-პირამიდალურმა, იდეოლოგიურმა წნეხმა მარქსის-ტულ-ლენინურ-სტალინური თეორიული მოდელისათვის მო-ერგოთ ცხოვრება(და არა პირიქით, საერთოდ, ცხოვრები-ლის მიესადაგებინათ თეორია თ.ჯ.) გამოიწვია საზოგა-დოებრივ, იდეოლოგიურ მეცნიერებათა(პოლიტიკური ეკო-ნომიის, ფილოსოფიის, სამართლის, ფსიქოლოგიის, ისტო-

¹⁰ ჯოლოხაგა თ. დროის ეკონომიის კანონი. გამომცემლობა "მეცნიერება". 1993 გვ.105

რიის(ნაწილობრივ) სრული გულგარიზაცია, რამაც გამოხატულება პპოვა ორიგინალური, მეცნიერული კვლევა-ძიების ერთგვარ "დეფიციტში". თავი იჩინა სისტემის "საბჭოურმა" აპოლოგეტიკამ და სქოლასტიკამ. იდეოლოგიზებას თავი ვერ დააღწია თვით საბუნებისმეტყველო-ტექნიკურმა მეცნიერებებმაც, სულ რომ არაფერი ვთქვათ საზოგადოებაზე. მასობრივი ზემოქმედების საშუალებებზე (კინოზე, თეატრზე, მედიაზე და ა.შ.), რომელსაც მიმართულებას, როგორც წესი, იდეოლოგიური მეცნიერებები აძლევენ.

ამრიგად, შრომები საზოგადოებრივ მეცნიერებაში, თანდათანობით დაემსგავსა "პოზიტიური", მიღებული დოგმების ერთგვარ კრებულს, რომელშიდაც მოხერხებულად ჩაირთვებოდა ხოლმე, მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსთა, ქვეყნის ხელმძღვანელის თუ მასზე ერთი რანგით დაბლა მდგომი პირის ესა თუ ის ცნობილი დებულება, იქ სადაც დადებითი აზრის ერთგვარი ნაკლებობა იგრძნობოდა; ყოველგვარი დამოუკიდებელი, კრიტიკული, მეცნიერული ანალიზის გარეშე. აქ უკვე საქმე ეხებოდა არა იმას, თუ რამდენად მართებული და კეთილსინდისიერი იყო მეცნიერი თავის კვლევა-ძიებაში, რამდენად ღირებული იყო მისი მიერ წარმოებული კვლევა-ძიება, არამედ იმას, თუ რამდენად შეესაბამებოდა მიღწეული კვლევის შედეგები მიღებულ, გაბატონებულ, ავტორიტარულ აზრს. რაც ცხადია, თრგუნავდა ინაციატივას, თითქმის შეუძლებ-

ბელს ხდიდა ამა თუ იმ პრობლემის კეთილსინდისიერ, მეცნიერულ კვლევა-ძიებას.

ამრიგად, მეცნიერს უფლებაც კი არ ჰქონდა ეძია ჭეშმარიტება ამ სიტყვის საუკეთესო გაგებით, ჯანსაღი ეჭვის ქვეშ დაეყენებინა ის ჭეშმარიტებანი, რომელიც ავტორიტარული აზრის მიერ ეძლეოდა. მის ძირითად მოვალეობას შეადგენდა, მხოლოდ ამა თუ იმ იდეოლოგიური დოგმების მისაღები ინტერპრეტაცია, სისტემის აპოლოგეტიკა, მოწინააღმდეგის იდეური განადგურება და ახალი ლიდერისადმი სამსახური¹¹.

ამდენად, მეცნიერებამ დაკარგა თავისი ძირეული ფუნქცია: მდგარიყო ჭეშმარიტების სადარაჯოზე, რასაც ცხადია, არ შეეძლო ნეგატიური ზეგავლენა არ მოეხდინა საბჭოთა ეკონომიკის განვითარებაზეც. დაკვირვებულმა მკითხველმა ალბათ უკვე შეამჩნია ისიც, რომ ჩვენი "გელოსიპედისტების" რეფორმისტული სიბრძნის სათავე, შთაგონების წყარო "საბჭოურია" და ცხოვრების მისადაგება თეორიასთან და არა პირიქით, მათ სიზმრით კი არ გადაეცათ, არამედ უბრალოდ, მემკვიდრეობით, "დედის რძესთან" ერთად მიიღეს. ამიტომ, ცხადია, სანაღ ამ ავეგიას თაელას სრულად არ გაეწმინდაეთ "საბჭოური" აზროვნების იდეოლოგიური ნაშთებისაგან, რომელიც დღეს სა-

¹¹ ჯოლოსავა თ. დროის ეკონომიის კანონი. გამომცემლობა "მეცნიერება". 1993 წ. გვ. 5

ქართველოს ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთი შემაფერხებელი ფაქტორია, მანამ ჩვენს ეკონომიკას არაფერი ეშველება.

წარმოდგენილი ნაშრომი მიზნად არ ისახავს საბჭოთა ეკონომიკური სისტემის ნაკლოვანებათა ყოველმხრივ ანალიზს, რადგან ეს წარმოდგენილ თემას უსასრულოდ გაზრდიდა და თუ მას მაინც განვიხილავ მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც მისი ჩვენება, საჭიროა საზოგადოების ძირითადი სტრატეგიული მიზნის და მისი დაკმაყოფილების საშუალებათა რეგულაციური როლის წარმოსაჩენად საზოგადოების განვითარებაში, რამაც გადამწყვეტი, ფატალური როლი ითამაშა საბჭოთა იმპერიული სისტემის რღვევაში.

ამ საკითხის გასარკვევად აუცილებელია რამდენიმე თეორიული, ეკონომიკური პოსტულატი, რომელიც მატერიალური და არამატერიალური წარმოების და მოხმარების დიალექტიკიდან ამოდის.

მატერიალური და არამატერიალური წარმოება მოხმარებას ორნაირად წარმოშობს: ერთის მხრივ, წარმოება მომხმარებელს აწვდის მატერიალურ და არამატერიალურ საქონელს, სიყვით მკორეს მხრივ, მომხმარებელს უყალიბებს ამ თუ იმ საქონლის გამოყენების განსაკუთრებულ წესს და ასევე იქმნის.

მომხმარებელი რა წამს თავს აღწევს იძულებით ნაკარავს საჭიროებების, მოთხოვნების, მოთხოვნე

ბის, ინტერესების და იდეალების, ისევე როგორც მისი კეთილდღეობის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის პრიმიტიულ ფარგლებს, იმავე წამს თავს იჩენს მომხმარებლის თავისუფალი არჩევანი, იმ დროიდან დაწყებული მომხმარებლის ორიენტაცია ამა თუ იმ მატერიალური და არამატერიალურ საქონლზე არსებით ზეგავლენას ახდენს წარმოების შემდგომ განვითარებაზე.

ასეთ პირობებში, მოგების, კონკურენტუნარიანობის, ეკონომიკური ზრდის ზურგს უკან მიმალული ცალკეული პირების, სოციალური ჯგუფების და მთლიანად საზოგადოების საჭიროებები, მოთხოვნილებები, მოთხოვნები, ინტერესები და იდეალები, ისევე როგორც მისი კეთილდღეობის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა წარმოგიდგება თავისი უშუალო სახით, როგორც კეთილდღეობა და ამ დროიდან დაწყებული მასზე ორიენტაცია, როგორც წარმოებისათვის, ასევე საზოგადოების განვითარებისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობას იძენს. შესაბამისად, შეიცვალა წარმოების აქცენტები. მომხმარებელი იქცა წარმოების საყოველთაო ზრუნვის ობიექტად, № 1 პრიორიტეტად, რამაც თავი იჩინა კლიენტისადმი ერთგვარ "სიყვარულში" და "შესაბამისად აისახა კიდევ ფირმების დევიზში: "გიყვარდეთ კლიენტი და არა საქონელი", "დე იყოს ისე როგორც თქვენ გსურთ"(ბერგერ კინგის სასაუზმე), "თქვენ ჩვენი ბოსი(უფროსი) ხართ"(ავია-

კომპანია იუნაიტედ ჯირლანსი)[გვ.62]¹². უნდა აღინიშნოს ისიც რომ, სწორედ წარმოების განვითარების აღნიშნული პრაგმატული ინტერესი უდევს საფუძვლად ქვეყნის (ქვეყნების) დემოკრატიზაციის, პლურალიზმის, ლიბერალიზაციისა და ჰუმანიზაციის გაღრმავების პროცესებს¹³ და არა პირიქით, როგორც ღღეს ამის წარმოდგენას ცდილობს დემაგოგთა გარკვეული ჯგუფები. მაშასადამე, როგორც ვხედავთ:

პირველ შემთხვევაში ადგილი აქვს მწარმოებელის ან გამყიდველის საჭიროებებზე(საქონლის ფულად ქცევაზე, მაქსიმალურ მოგებაზე) ორიენტირებულ ძალისხმევას, რაც პრაქტიკაში რეალიზდება წარმოების მასშტაბების და სასაქონლო მასის ზრდით, შრომის მწარმოებლობის ამაღლებით, პროდუქციის თვითღირებულების შემცირებით და გასაღების სფეროს სტიმულირებით. ამ შემთხვევაში არსებით როლს ასრულებს მოსაზრება, რომ: მომხმარებელი კეთილგანწყობილია, ფართოდ გაერცელებული და ფასით ხელმისაწვდომი საქონლის მიმართ. ამიტომ: *მომხმარებელი, შესაბამისად, ირჩევს*

¹² Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ./Общ. ред. и вступ. ст. Е.М. Пен-ковой. - М.: Прогресс, 1990. - стр.62-63

¹³ «...პოლიტიკურ თავისუფლებასა და თავისუფალ ბაზარს შორის აღნიშნავდა მ. ფრიდმანი - "ერთიერთდამოკიდებულება აშკარად (გაღსახია)"(Fridman M. Capitalism and Freedom. Chicago, 1962, P. 41).

იმ საქონელს, რასაც მას სთავაზობს წარმოება.

მეორე შემთხვევაში, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მომხმარებლის სუვერენიტეტი და ამდენად, წარმატება დამოკიდებულია მიზნობრივი ბაზრების საჭიროებების, მოთხოვნების, მოთხოვნილებების, ინტერესების, იდეალების და უსაფრთხოების განსაზღვრასა და მათი მაქსიმალური დაკმაყოფილების უზრუნველყოფაზე კონკურენტზე უფრო ეფექტური და პროდუქტიული საშუალებებით. ამ შემთხვევაში წარმოება (როგორც მატერიალური ისე არამატერიალური) ეძებს მოთხოვნილებებს და ცდილობს გაყიდოს არა ის რაც აწარმოა, არამედ აწარმოებს იმას, რაც სურს მიზნობრივ მომხმარებელს¹⁴.

¹⁴ მათ შორის პარტიაც, როგორც არამატერიალური პროდუქციის: პოლიტიკური მომსახურების მწარმოებელი საწარმო, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს 1991 წლის ხელისუფლების უზურპაციის შედეგად შეღახული ხაქართველოს მოსახლეობის მატერიალური და არამატერიალური საჭიროებების, მოთხოვნების, მოთხოვნების, ინტერესების და იდეალების, ისევე როგორც მისი კეთილდღეობის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის გარდუვალობას, როგორადაც არ უნდა გაიწელოს ეს პროცესი დროში. ესაა ტენდენცია, რომელსაც ეერ შეაჩერებს ეერც რეაქციონერის მახვილი და ეერც დემოგოგთა კეთილგონიერი შეგონებები და შეძახილები. ამიტომ მისი უგულებელყოფა, არც პარტიას, არც ღიდერობაზე პრეტენზიის მქონე პირებს და არც საზოგადოებას ზიანის შეტანს არაფერს მოუტანს.

აღსანიშნავია ისიც, რომ წარმოების განვითარების აღნიშნული გაგება ერთბაშად არ მოსულა.

განვითარებადი სახელმწიფოების მიერ შიდა ბაზრის ათვისებამ, კაპიტლის დაუოკებელმა ლტოლვამ გასაღების ახალი ბაზრებისაკენ საფუძველი დაუდო ეკონომიკური სისტემების გახსნილობას და შესაბამისად, წარმოების ლიბერალიზაციას.

თავის მხრივ, როგორც წარმოების განვითარების შედეგმა, ინტერნაციონალიზაციამ და ინტეგრაციული პროცესების გაძლიერებამ, ქვეყნის(ქვეყნების) ეკონომიკის განვითარებაში განუხრელად აამაღლა მსოფლიო ბაზრის როლი და მნიშვნელობა, ხოლო დარგთაშორისი და შიდადარგობრივი კონკურენციული ბრძოლის სიმწვავემ, ჭარბწარმოების კრიზისებმა და მისი შედეგების თავიდან აცილების სურვილმა მწარმოებელს უბიძგა, სწორედ მომხმარებლის საჭიროებებისაკენ.

ამას უკვე გასული საუკუნის ორმოცდაათიანი წლებიდან მოჰყვა მარკეტინგული კვლევების აქტიური გამოყენება მატერიალური და არამატერიალური წარმოების სხვადასხვა სფეროებში, რამაც გამოიწვია წარმოების არნახული განვითარება დასავლეთში და დასავლურმა მომხმარებელსე ორიენტირებულმა წარმოებამ უკვე ისეთი ზისწრადვით ჩაურა გვერდი საბჭოურს, როგორითაც სუბკერითი თვითმფრინავი ჩაუფრენდა მაშა-პაპერ ჩარდახუბიან ურემს.

ორმოცდაათიანი წლებიდან დაწყებული, განსაკუთრებით, სტალინის გარდაცვალების შემდეგ, საბჭოთა წარმოების არსებული, ეკონომიკური უსაფრთხოების სისტემის ე.წ. "რკინის ფარდის" მოშლამ, გამოიწვია საგარეო-საეკონომიკური ურთიერთობების მზარდი განვითარება უცხოეთის ქვეყნებთან. 1950 წელს "საბჭოთა" კაეშირის საგარეო ვაჭრობის მოცულობა შეადგენდა 2,9 მლდრ. მანეთს, 1970 წელს – 22,1 მლრდ. მანეთს, 1980 წელს – 94,1 მლრდ. მანეთს, 1988 წელს – 132,2 მლდრ. მანეთს¹⁵. უცხოურმა მაღალტექნოლოგიურმა, მომხმარებელზე ორიენტირებულმა მატერიალურმა და არამატერიალურმა წარმოებამ აღზარდა მომხმარებელი, რომელსაც ჩამოუყალიბა საჭიროებების, მოთხოვნების, მოთხოვნილებების, ინტერესების და იდეალების ბევრად უფრო მაღალი დონე, რომლის ოპერატიული დაკმაყოფილება უკვე აღარ ძალუძდა საბჭოთა წარმოებას თავისი მოუქნელი საკომანდო მექანიზმით¹⁶.

ამ დროიდან დაწყებული საბჭოთა სისტემის სასიკვდილო ზარმაც დაჰკრა. დიქტატსა და ბრძანებებზე აგებული, ეკონომიკის მართვის იმპერიულმა, პირამიდულურმა სისტემამ იმდენად შებოჭა წარმოება, რომ მას უკვე აღარ შეეძლო ოპერატიულად გარდაქმნა მომხმარებად.

¹⁵ ² Народное хозяйство СССР в 1988 г., Статистический ежегодник (Госком-стат СССР М., 1989, с.636; Народное хозяйство СССР в 1985 г., Статистический ежегодник) ЦСУ СССР.М., Финансы и статистика, 1986, с.575

¹⁶ ჯოლოსაფა თ. დროის ეკონომიის კანონი. გიგომცხედლისა "ნიკონიერება", 1993 წ. გვ.105

რეზოლუციის საჭიროებებზე, მოთხოვნებზე¹⁷ და ამას როგორც შედეგი მოჰყვა საბჭოთა საქონლის ჩაწოლა, გაძლიერდა ინფლაციური პროცესები ეკონომიკაში. თავი იმინა ერთგვარმა სამომხმარებლო პარადოქსმა: მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი იატაკქვეშეთიდან იძენდა უცხოურ საქონელს და ამ მიზნით არ ერიდებოდა მაღალი ფასის გადახდას. სხვაგვარად, უმეტესობას ეცვა უცხოური ტანსაცმელი, ზოგიც მიირთმევდა უცხოური წარმოების პროდუქტებს, თუმცა აღნიშნული საქონელი ოფიციალურად არ იყიდებოდა და დახლს ქვემოდან საღებოდა. აყვავდა უცხოური საქონლის რეალიზაციის ფარული ე.წ. "სპეკულაციური" ("ბარიგული") ბიზნესი, რომლის დაჭერა, საქონელზე არსებული მაღალი მოთხოვნის პირობებში, უკვე აღარ შეეძლო არც საბჭოთა სახელმწიფოს მორალურ შეგონებებს, არც უშიშროებისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს ენერგიულ ღონისძიებებს. საბჭოთა მომხმარებელმა უკვე გააქცა თავისი არჩევანი უცხოური წარმოების საქონლის სასარგებლოდ, რამაც უკიდურესად გაამძაფრა საბჭოთა საზოგადოების კრიზისი, ვინაიდან შეუძლებელია ქვეყანამ აწარმოოს, ვერ გაყიდოს და ამავე დროს სხვა ქვეყნის საქონლით იარსებოს. აღსანიშნავია ისიც, რომ "საბჭოთა" სახელმწიფოს სასარგებლო წიაღი-

¹⁷ იმდროინდელი გათვლებით, ახალი საქონლის მომხმარებელად მიგნახს, არსებული ბიუროკრატიული ბარიერების გამო, საშუალოდ ესაჭიროებოდა 7-8 წელი.

სეულის უზარმაზარ მატერიალურ რესურსებზე აგებული, განვითარების უპირატესად ევოლუციური, ექსტენსიურ მოდელზე ორიენტირებული წარმოება 70-იან წლებში უკვე ჩიხში შევიდა, ვინაიდან ამოიწურა ნედლეულის, მასალების და სათბობ-ენერგეტიკული რესურსების ტრანსპორტირებისა და მოპოვებისათვის კეთილსასურველი პირობები და წარმოებაში თანდათანობით ჩაერთო შორეული აღმოსავლეთის და უკიდურესი ჩრდილოეთის რაიონების სასარგებლო წიაღისეული, რამაც მოითხოვა დიდი ოდენობით მატერიალური დანახარჯები(ამ პერიოდს უკავშირდება გიგანტური მშენებლობები მაგ., ბაიკალ-ამურის მაგისტრალი), გაიზარდა პროდუქციის თვითღირებულება. ამით, არსებითად, დამთავრდა იაფი ნედლეულის და სათბობის საუკუნე, უკიდურესად გამწვავდა სათბობ-ენერგეტიკული და მატერიალური რესურსების "დეფიციტის" პრობლემა¹⁸. ყოველივე აღნიშნულმა, ერთიანობაში, არსებითად შეარყია "საბჭოთა" იმპერიის ეკონომიკის სიძლიერე, უკიდურესად გაამწვავა საბჭოთა სისტემისათვის დამახასიათებელი ყველა ანტაგონისტური წინააღმდეგობა და ამ დროიდან დაწყებული არსებული პირამიდალური, იმპერიული სისტემის შეცვლისა და ეკონომიკის დეცენტრალიზაციის განხორციელების აუცილებლობა გარდა-

¹⁸ ჯოლოსაგა თ. დროის ეკონომიის კანონი. გამომცემლობა "მეცნიერება". 1993 წ. გვ.5

უვალი გახდა ყველაზე რეაქციონერი პარტიული ფუნქციონერისთვისაც კი. სწორედ ამიტომ, ვინც არ უნდა მოსულიყო ხელისუფლებაში ჩერჩენკო იქნებოდა ეს, ანდროპოვი, თუ გორბაჩოვი, უკლებლივ ყველა ცდილობდა საბჭოთა საზოგადოების რეფორმირებას, რაც ცხადია, კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმ აზრს, რომ ე.წ. "ПЕРЕ-СТРОЙКА", იძულებით, გარემოებებით ნაკარნახევი აუცილებლობა იყო და არა პარტიული ხელმძღვანელობის საჩუქარი, ან შეცდომა, ანდა სულაც დასაფლეთის მოსყიდული პარტიული მუშაკების(გორბაჩოვის, შევარდნაძის, იაკოვლევის და სხვა) ბოროტი განზრახვა, დანაშაული, როგორც ამის წარმოდგენას დღემდე ცდილობენ.

ამრიგად, როგორც ეხედავთ, ეკონომიკის ძირითადი სტრატეგიული მიზანი – ქვეყნის ეკონომიკის ორიენტაცია საჭიროებებზე, მოთხოვნებზე, მოთხოვნილებებზე, იდეალებზე და მისი დაკმაყოფილების ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ისეთივე პირიშოა საზოგადოებრივი წარმოების თანამედროვე განვითარებისა, როგორც ის ურთიერთობები, რომელთაც ის ასახავს. ამიტომ ცხადია, წარმოების ძირითადი მიზანი – მომხმარებელი და მისი კეთილდღეობა მუდმივად უნდა იყენენ ჩვენი თვალთახედვის არეში, თუ ნამდვილად გვსურს წარმატების მიღწევა და არა მხოლოდ მწარმოებელი(ბიზნესმენი), როგორც ეს სამწუხაროდ, დღეს ესმით, ჩვენს სახელისუფლო წრეებში

და შესაბამისად, განსაზღვრავს კიდევ არსებული რეფორმების მიმდინარეობის ხასიათს. აღნიშნული მიდგომა ეწინააღმდეგება თანამედროვე მსოფლიო ეკონომიკის განვითარების ძირითად ტენდენციას. ამიტომ, ცხადია, მისი უგულვებელყოფა(მათ შორის 1991 წლიდან დღემდე დათრგუნული ქართველი მომხმარებლის ინტერესებისაც), შესაბამისად, მიზნის არასწორად დასმა საქართველოს სიკეთეს როდი მოუტანს. ცხადია, მსოფლიო ეკონომიკის აღნიშნული ტენდენციის აღქმა განსაკუთრებით გაუჭირდებათ ქართული საზოგადოების ყველაზე რეაქციულ, ე. შვეარდნაძის მარიონეტული რეჟიმის წყალობით გაქსუებულ, გაბიზნესმენებულ ჩინოვნიკებს, ყოფილ პარტიულ ნომენკლატურას და მარგინალური წრეების წარმომადგენლებს, ე.წ. "ელიტას", რომელთაც საკმაო ხანი იცხოვრეს საკუთარი კრიმინალური ბიზნესის ინტერესებით. ამასთან, მათ იმდენი უძახეს საკუთარ ხალხს მასა, ბრბო, იმდენი ილაპარაკეს კაპიტალის თავდაპირველი ბანდიტური დაგროვების აუცილებლობაზე ვითომდა ამერიკა ბანდიტებმა "აშენესო"(საკუთარი მოქმედების გამართლება თ.ჯ.), რომ თავადვე დაიჯერეს თავიანთი ნათქვამი და ახლა უჭირთ საკუთარი ხალხის საკეთილდღეოდ ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, რაც მნიშვნელოვნად აფერხებს ქართული ეკონომიკის და შესაბამისად, საზოგადოების გაჯანსაღების პროცესს.

მაშასადამე, როგორც ვხედავთ, მომხმარებელი, მისი საჭიროებები, მოთხოვნები... წარმოადგენს თანამედროვე საზოგადოების განვითარების ძირითად ორიენტირს და რაც უფრო ადრე განვითავისუფლდებით ოლიგარქიული ილუზიებისაგან მით უფრო უკეთესი იქნება ჩვენთვის.

ამდენად, როგორც აღენიშნეთ ცხადია განვითარებაზე პრეტენზიის მქონე ქვეყანა ვერ იცხოვრებს, მოსახლეობის მცირე ჯგუფის, მარტოოდენ, ბიზნესმენტა ინტერესებით[ამ შემთხვევაში ჩემი და გ. მაისაშვილის მოსაზრებები(გვ. 82), რამდენადმე ემთხვევა ერთმანეთს], როგორც ეს სამწუხაროდ, წარმოდგენიათ დღევანდელ ხელისუფლებაშიც, რამაც არსებითად ჩიხში შეიყვანა ქართული საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების პროცესი.

ჩვენი ქვეყნის განვითარებაში ამოსავალი - ქართული კაპიტალის, მშრომელების, მიწის მესაკუთრეების კორპორაციული ინტერესებია, რომელიც თავს იყრის ქართველი მომხმარებლის ერთიან ინტერესში და რომელიც თავის მხრივ, ერთიანი მსოფლიო მომხმარებლის მოთხოვნებისა და ინტერესთა ორგანული, შემადგენელი ნაწილია და თავის მხრივ, წარმოადგენს სამამულო(შიდა და ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოების) ძირითად ორიენტირს.

ამიტომ, ცხადია, ინტერესთა კონფლიქტი, ქვეყნის ეკონომიკური წინსვლის შემაფერხებელი გარემოებაა, და

შესაბამისად, კიდევ უფრო გააუარესებს ჩვენი მოქალაქეების ცხოვრების ხარისხს. ასე მაგ., საქართველოს მოქალაქეების, მესაკუთრეთა ინტერესების სრულ უგულვებელყოფად და ოლიგარქთა ინტერესების ღობივრებად შეიძლება შეფასდეს იუსტიციის სამინისტროს ამასწინანდელი განცხადება მეწარმეთა შესახებ კანონში მოსალოდნელი ცვლილებასთან დაკავშირებით 5 %-იანი წილის მესაკუთრეების მიერ მეტი წილის მფლობელ აქციონერთათვის თავიანთი წილის ლამის იძულებითი წესით მიყიდვაზე, რაც წინააღმეგობაში მოდის მთელ მსოფლიოში მიმდინარე კაპიტალის დემოკრატიზაციის პროცესებთან და ჩვენს მოსახლეობაში მესაკუთრის ინტერესების გაქრობას, ქვეყნის პროლეტარიზაციას და შესაბამისად, ცხოვრების ხარისხის, სისტემის უსაფრთხოების, კიდევ უფრო მეტ გაუარესებას გამოიწვევს. თუ მხედველობაში მივიღებთ იმას, რომ სააქციო საზოგადოების უდიდესი ნაწილი ჩაკეტილი ტიპისაა, ცხადი ხდება რომ ეს სიხარბე ხელს ვერ შეუწობს შიდასაინვესტიციო კლიმატის გაუმჯობესებას და ვერც საფონდო(ფასიან ქაღალდებთან დაკავშირებული) ოპერაციების განვითარებას. ქართველ ოლიგარქთა ერთგვარი სიხარბის ფონზე საკმაოდ გულუბრყვილოდ გამოიყურება ბატონ გ. მაისაშვილის მოწოდება: თითო-თითო პროცენტს შევლიეთ და ბიზესმენებმა ნებაყოფლობით დაიბეგრეთ თავი დღევანდელ საქართველოში სტიპენდიისთვის შეჭირვებულ-

ებისთვის, პენსიონერებისთვის(გვ. 89), მაშინ როდესაც ამ მაძღარმა, ცხოვრებით კმაყოფილმა ხალხმა ლამის თავი მოიკლა საგადასახადო შეღავათებისათვის, აქაოდა ჩვენს ბიზნესს ხელს არ უწყობენო, რომ თუნდაც 1 %-ით გაზრდილიყო მათი მოგება, სულ რომ არაფერი ვთქვათ იმის შესახებ, რომ არ შეიძლება საზოგადოების ეს უმნიშვნელოფანესი სფერო მათხოვრობის, მოწყალების იმედად იყოს.

5. კრიტიკული მოსაზრებები აკონომიკის განვითარების ცალკეულ საკითხებზე

გ. მაისაშვილის მსჯელობა ერთგვარი თავისთავადობით გამოირჩევა რეგიონალურ ეკონომიკურ პოლიტიკასთან დაკავშირებით. მისი აზრით: "...ბუნებრივი რესურსების ქონა აღარაა გადამწყვეტი რეგიონის ეკონომიკურ განვითარებაში" და თუ გვსურს გვექონდეს ძლიერი ეკონომიკა, უპირატესობა უნდა მივანიჭოთ ბუნებრივი რესურსების სხვა ადგილიდან შემოტანას" და ამ უპირატესობის რეალიზება უნდა მოხდეს კვალიფიციური მუშახელის, ცოდნის მუშაკების, ფიზიკური და სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარებით(გვ.67-68). კი მაგრამ, ალბათ იკითხაფთ თქვენ რა იქნებოდა ჭიათურა მარგანეცის, კუზბასი და დონეცკი ქვანახშირის, როდეზია და იაკუტია ალმასების, რუსეთი და არაბული სახელმწიფოები ნავთობის და გარეშე, მაგრამ თუ გ. მაისაშვილს დაეუჯერებთ, სიმდიდრის საფუძველი ბუნებრივ რესურსებზე(მიწა, ოქრო, ნავთობი) კონტროლი(გვ.37) კი არა, ცოდნაა. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება თითქოს სიმდიდრის ამა თუ იმ ფორმის, ვთქვათ დოლარის უკან უშუალოდ, ცოდნა იდგეს და აშშ-ს ფედერალური სარეზერვო ბანკიც ოქროს ნაცვლად სხვადასხვა ინოვაციებით და ტექნოლოგიებით იყოს გამოტენილი. ჩემი აზრით, ასეთი უტრირება დაუშვებელია და რაც მთავარია ის არ დასტურდება მსოფ-

ლიო ეკონომიკის თანამედროვე ტენდენციებით. ცხადია, თუ წიაღისეული არ გაქვს, მაგრამ გაქვს საჭიროებები და მოთხოვნები, შესაბამისად, მათ დაკმაყოფილებას და საკუთარ განვითარებას ესწრაფვი, ალტერნატივა უნდა ეძიო ახალ წარმოებაში, ცოდნაში, კაპიტალდაბანდებაში და შემოიტანო ნედლეული(როგორც ამას მაგალითად, იაპონია აკეთებს), მაგრამ ფუტუროლოგიური ოცნება, ძიება, რეგიონალური თავისებურების უგულებელყოფა, იმის თქმა რომ, რაც გაქვს ის არაფერია და გინდა თუ არა აქცენტი შემოტანაზე აიღო, ჩემი აზრით, ვერ იქნება რეგიონისთვის სიკეთის მომტანი. სხვაგვარად, ჩვენ თავს თუ ნებას მივცემთ წავიოცნებოთ ბატონ გ. მაისაშვილთან ერთად, უმაღლესად იმას რომ, მინერალური რესურსი, ვთქვათ, ბორჯომი, "შედარებითი უპირატესობის" თეორიით ვერ იქნება გადამწყვეტი ბორჯომის რაიონის განვითარებისათვის, ამიტომ საჭიროა დამატებით მაგალითად, ნაზრანის შემოტანა და "შედარებითი უპირატესობის" რეალიზება, ძაღლისჩმევა, რათა რეგიონი მიმზიდველი გაჰყავდეს "...კერძო კაპიტალისათვის, კომპანიებისათვის, ანტერპრინიორებისათვის"(გვ.69). ასეო პირობებში, (ცხადია, ბორჯომი, ვერ ითამაშებს გადამწყვეტ როლს რეგიონის განვითარებაში და ალბათ, უნდა ვივიარაუდოთ რომ ბორჯომის რაიონი განწირულია ნაზრანის წარმოებისათვის.

ბატონ გ. მაისაშვილის აღმშენებლობითი პროგრამის უმნიშვნელოვანესი საკვანძო დებულებაა ე.წ. ცოდნის ეკონომიკა. ობიექტურობის მიზნით უნდა აღინიშნოს, რომ ის თავის მისწრაფებაში მთლად მარტო როდია. დასავლეთში აღნიშნული თემის მკვლევართა ოდენობა მთელი ლეგიონია. განსაკუთრებით აღსანიშნავია: რ. არონის, ჯ. გელბრეიტის, ზ. ბეჰინსკის, დ. ბელის და სხვათა ფუნდამენტური ნაშრომები, რომელთა ცალკეული შეხედულებები ასახვას პოეებს გ. მაისაშვილისეულ დებულებებში. თუმცა გ. მაისაშვილის შეხედულებები, ამ საკითხში, ჩემი აზრით, რამდენადმე უტირიერებულა. ამოდის რა ბურჟუაზიული ინდივიდუალიზმიდან, აფეტიშებს პიროვნების ნუბას გაყიდოს ან არ გაყიდოს თავის ცოდნის პროდუქტი, გადაჭარბებით აფასებს ცოდნის როლს, მიაჩნია რომ: კაპიტალი, წარმოების ფაქტორები არაფერია, ხოლო ცოდნა, თავისი კომპაქტურობით, სადაც არ უნდა იყოს ის „...შატილში, ბარისახოში- ზუგდიდში- ლონდონში“ (გვ. 95), ყველაფერი, რაც წარმოადგენს მისი აღმშენებლობითი ოპტიმიზმის საფუძველს.

დასავლური მეცნიერული აზრი მრავალ საინტერესო იდეას და გამოცდილებას ინახავს, თუმცა ის, ასევე საუხეა სისტემის აპოლოგეტიკით, რაც საბჭოეთთან ბრძოლის გადმონაშთია და მიზნად ისახავს კაპიტალიზმური საზოგადოების ნაკლოვანებათა შეღავათებას. ერთ-ერთ ასეთი დებულებაა წარმოების ფაქტორთა მიწის, სამუშაო

ძალისა და კაპიტალის გამოთანაბრების, რაც გაუთვით-
ცნობიერებელ ადამიანს ერთგვარ ილუზიას უქმნის, რომ
წარმოების ფაქტორთა გამოთანაბრების პირობებში, კაპი-
ტალი არ თამაშობს მნიშვნელოვან როლს, მეორეხარის-
ხოვანია, ცოდნაა მთავარი. წარმოების განვითარებაში
ცოდნის(ინოვაციის) დიდი მნიშვნელობის მიუხედავად,
გ. მაისაშვილთან, საკმაოდ, გაზვიადებულია ცოდნისა და
პიროვნების, როგორც მისი შემქმნელის დამოუკიდებლო-
ბის ხარისხი, რაც მისი გადაჭარბებული ოპტიმიზმისა და
ილუზიის საფუძველია და ჩვენს სინამდვილეშიც, ელექ-
ტორატში წარმოშობს ერთგვარ მომხიბვლელ ფანტაზი-
ებს და ილუზიებს, რომ დაკანონებული ყაჩაღობის, უსა-
მართლობისა და თქვენი მესაკუთრული და საერთოდ,
ადამიანურ უფლებების შელახვის მიუხედავად(1991 წელი)
ეს არაა მთავარი და ყველაფერი გამოსწორებადია ცოდ-
ნით. ესაა ერთგვარი ტკბილი ბანგი, ექსტაზი, რომელიც
*ქართველ სნობების და მედროგე "ობიგატე-
ლების" კეთილდღეობის მოლოდინით აღსავ-
სე ფანტაზიებზეა გათვლილი.* ამიტომ, გ. მა-
ისაშვილი, ნაცლად იმისა რომ აიღოს მეცნიერული,
იღებს აპოლოგეტიკას და ამ დებულებას უკრიტიკოდ
ისრუტავს ღრუბელივით. შესაბამისად, ცოდნას განიხი-
ლავს აბსტრაქტულად. წმინდა განსჯით ფორმაში და
რატომღაც იფიწყებს რომ იგივე ცოდნა(არამატერიალური
საქონელი). პოტენციალში არაა ცოდნა, ის ასეთად იქცევა

მხოლოდ გამოყენების პროცესში, ხოლო მისი გამოყენება იმ შესაძლებლობების გარეშე, რასაც მას თავაზობს კაპიტალი და მიწის საკუთრება ფიქციაა და თავის მოტყუება. ბურჟუაზიული ინდივიდუალიზმი იძლევა, მართლაც თავისუფალი არჩევანის შესაძლებლობას, სხვაგვარად, თითოეულ ინტელექტუალს შეუძლია იმუშაოს ან არ იმუშაოს ამა თუ იმ კორპორაციისათვის, ისევე როგორც თითოეულ კაპიტალის მფლობელს (შესაბამისად, კორპორაციას) უფლება აქვს გამოიყენოს ან არ გამოიყენოს ინდივიდუალური ცოდნის შედეგი. მაგრამ ცოდნის გამოყენება რომ არ შეიძლება, ზოგადად კაპიტალის გარეშე, ამას ჩვენი დღევანდელი ყოფაც ადასტურებს და ამდენად, ეს დავის საგანი არ უნდა იყოს, საოცარია რომ ბატონი გ. მაისაშვილი ვერ ამაღლდა მოვლენის ზოგადი გაგების დონემდე და თავი ვერ დააღწია ემპირიულ წარმოდგენებს წარმოების ფაქტორთა შესახებ. აღსანიშნავია ისიც, რომ მაღალტექნოლოგიური ცოდნა, ინოვაცია თანამედროვე საზოგადოებაში კორპორაციული შრომის შედეგია და კაპიტალის გარეშე ის ვერც შეიქმნება. ამასთანავე, ის საკმაოდ ხშირად გამოდის როგორც ინტელექტუალური კაპიტალი, რომლის ფლობაც დიდ კაპიტალურ დანახარჯებთანაა დაკავშირებული. იმდენად, რამდენადაც გ. მაისაშვილი ცოდნას (არამტერიალურ საქონელს) განიხილავს მიზანდასახულად, აბსტრაქტულად, ჭერტითი პოზიციებიდან, როგორც თვითკმარს და შესაბამი-

სად, ამა თუ იმ კონკრეტული ცოდნის წარმოების სიღრმეში არ მიდის, ამდენად წარმოების ფაქტორებიც მისთვის მეორეხარისხოვანია და ეძლევა უსაფუძელო ოცნებებს, რომ თურმე მსოფლიოში ყველაზე მდიდარი ადამიანი ბილ გეიტსი არ ფლობს ბუნებრივ რესურსებს და ხელშესახებ აქტივებს და იგი ფლობს მხოლოდ ცოდნას (გვ.37). აქაოდა კაპიტალი არაფერიაო. რაც განაპირობებს, ჩვენს "გულუბრყვილო" რიტორიკულ კითხვებს, რასაც იმედია ბატონი გ. მაისაშვილი დიდსულოვნად მოგვითხვენ: ნუთუ ყოველივე, რაც კეთდება "მაიკროსოფტის" ფარგლებში ბილ გეიტსის დაწერილია ? ნუთუ თავად ბეჭდავს და ავრცელებს მთელს მსოფლიოში თავის პროდუქციას "ხელშესახები" კაპიტალის გარეშე ? ნუთუ მისი კაპიტალი არაა მისთვის მოგების მიღების საფუძველი ? ჩემი აზრით ასეთი უტრირება შორსაა. სინამდვილისაგან. ხშირ შემთხვევაში მისი შეხედულებები საუკეთესო უტოპიური ნაშრომების დონეზეა და გადაყვართ ფანტაზიების მომხიბვლელ სამყაროში, რომლის რეალობა საქართველოში დღეს უკვე ბავშვსაც კი არ სჯერა.

საკითხის გ. მაისაშვილისეული ხედვა განაპირობებს მის ერთგვარ ნიჟილისტურ, უტრირებულ დამოკიდებულებას კაპიტალისადმი, რაც აისახება სხვადასხვა შეხედულებებში: ასე რომ გ. მაისაშვილთან განვითარებაში გადაწყვეტ რაღას არ თამაშობს კაპიტალი, მთავარია სასიამოვნო გარემო, ძაღლისჩმევის კონცენტრირება სოცია-

ალურ და ინსტიტუციონალურ ქსელზე(ერთი წუთით დავივიწყოთ რომ ქსელზე ძალისხმევა გარკვეული ინვესტიციას, იმთავითვე გულისხმობს). მაშასადამე, არც ბუნებრივი რესურსები, არა კერძო კაპიტალი, არამედ მხოლოდ გარემო...ადამიანური და ხარისხიანი მუშახელი - ცოდნის მუშაკები(გვ. 68), კი მაგრამ ალბათ იკითხავთ თქვენ: ესაა ის რაც ჩვენ დღეს ისედაც გაგვაჩნია. ამასთან თუ მხედველობაში მივიღებთ იმას რომ, არც ბატონი გ. მაისაშვილია ქართულ ინტელექტუალურ პოტენციალზე დაბალი წარმოდგენის, მაშინ გაუგებარია, რატომ ვერ ვვითარდებით ? თუ რით უნდა დავაბათ ცოდნის მუშაკები (მაგალითად, პროგრამისტები, კომპიუტერის სპეციალისტები, ინჟინრები, მეცნიერები. ვთქვათ ბორჩალოში, სანამ რეგიონის გერგილიანი მეწარმე უარს იტყვის სოფლის მეურნეობაზე და კომპიუტერული ცენტრის მშენებლობას შეუდგება, კერძო, სახელმწიფო ან თუნდაც საზოგადოებრივ საწყისებზე შეგროვილი კაპიტალის გარეშე, ბატონი გ. მაისაშვილის "შედარებითი უპირატესობის" თეორიის მიხედვით ეს არც ნაშრომიდან ჩანს და არც ჩვენ გვეოფნის ფანტაზია მის ასახსნელად.

გ. მაისაშვილის ნაშრომში ცალკე აღნიშვნის ღირსია, საპროგრამო დებულებებზე მსჯელობის, რბილად რომ ვთქვათ არასათანადო აკადემიური დონე, რაც თავს იჩენს, ერთგვარ, ტერმინოლოგიურ ფაშიზარობაში. ასეთია მაგალითად მის მიერ გამოყენებული ცალკეული ტერმინები

და ფრაზები: შეგუბება, "სილოტონ ვაღეი" – ტექნოლოგიების და ინოვაციების ხეობა(გვ.63), "ლალი ცურვა"(გვ. 63), "არაჩვეულებრივი ანტერპრინიორული როკვა"(64), "ლტოლვილ ანტერპრინიორთა ბანაკი"(გვ.64), რაც სშირ შემთხვევაში, პირდაპირ კომიკურ ხასიათს ატარებს: მაგ., იდეების, კაპიტალის, ტალანტის მიერ "სამაიას ცეკვა" გილატის დაკვეთით(გვ.64) და სხვა მსგავსი ბანალობები. მართალი გითხრათ, თავიდან ეცდილობდი მათ ფიქსაციას, მაგრამ შემდეგ უბრალოდ ხელი ჩაეიქნე, მისი წერის ამ თავისებურ მანერაზე, იმდენად ბეერი აღმოჩნდა მსგავსი "მარგალიტები". გაუგებარია რას აძლევს ეს ფუტურისტული ნოვაცია, საკუთრივ მას ანდა სულაც ეკონომიკურ მეცნიერებას, რა დეფიციტს ავსებს ამით.

გ. მაისაშვილის ნაშრომი საეხეა სხვადასხვა ბარბარიზმებითაც. ასე მაგ., "Silicon Valley", "Venture Capital", "Watch dog", "duty free", "Adult education", "rent seeking", "Online traning" და სხვა, რაც ერთგვარი დაუკმაყოფილებლობის გრძნობას ტოვებს და ჩემი აზრით, საკმაოდ უღამაზოდ გამოიყურება. მისი პატრიოტული განცხადებების ფონზე, ნუთუ ასე ძნელი იყო მისი ქართული ანალოგების დამკვიდრება, თუ მაინც და მაინც მიიჩნევ, რომ მისი ქართული შესატყვისი უბრალოდ არ არსებობს.

ბატონ გ. მაისაშვილის ნაშრომი მცდელობის მიუხედავად, ჩემი აზრით, არასრულყოფილად ასახავს ქართული სახელმწიფოს მშენებლობის საკითხებს და ამდენად,

არასწორი იქნებოდა ნაშრომის მიჩნევა საპროგრამო ხასიათის დოკუმენტად. მასში არაფერია ნათქვამი: მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების პერსპექტივების, გადამამუშავებელი მრეწველობის ამუშავების, სამამულო წარმოების მიერ ქვეყნის შიდა ბაზრის ათვისების, საქართველოს გეოპოლიტიკური შესაძლებლობების, მატერიალურ-ტექნიკური პოლიტიკის განხორციელების მექანიზმების, ქვეყნის ელექტროენერგეტიკული უზრუნველყოფის და სხვა მნიშვნელოვან საკითხთა შესახებ.

საბოლოოდ უნდა აღვნიშნო შემდეგი: წარმოდგენილ ნაშრომში ჩემს მიერ დაყენებული საკითხები, რაოდენ გამაღიზიანებელი და მკაცრიც არ უნდა ეჩვენოს გარკვეული პირებს და სოციალურ ფენებს მისი კრიტიკული პათოსი, კეთილსინდისიერი მეცნიერული კვლევების შედეგია. ბრძენი მასში. პრობლემას დაინახავს და მის განეიტრალებას შეეცდება, ხელი – გახელდება და პირზე დუქმორეული წყველა-კრულვას შემომითვლის, ბატონ გ. მაისაშვილს(ასევე მის მომხრეებს), ცხადია, ობიექტური საფუძველი აქვთ დაიცვან საკუთარი პოზიცია, მლიქვნელს, კარიერისტს გერაფერი დაიჭერს, მავანის წარბის შერხევას დაელოდება, შეეცდება დაუმტკიცოს კეთილგანწყობა და ერთგულება, ამიტომ გააფრთხილებს შემომიტმევს, მაგრამ მე სხვა არჩევანი არ გამაჩნია: გერც ამ ქვეყნიდან გავიქცევი და ვერც მტვერს წავიყრი თავზე, ეს ქვეყანა ჩემი შვილების სამშობლოა, ეს ხალხი ჭეშმარი-

ტად ჩვენი ხალხია. ამიტომ, მოსალოდნელი რეპრესიების, კარიერისტული მოსაზრებების, სამუშაოს დაკარგვის და მავანთა განაწყენების უიშით ნაკარნახევ დუმილს, არც ისტორია გვაპატიებს და არც ქართული საზოგადოება.

ამდენად, წილი ნაყარია, უკან დასახევი ხიდები ჩამწვარი, ჭეშმარიტება, როგორც ყოველთვის ერთია და მას ვერ შენილბავ ვერც მილიტარისტული კუნთების თამაშით, ვერც "ერთგულქვეშეგრდომული" დემაგოგიით და ვერც დროშების ფრიალით. კვლავ ძალაშია დიდი ილიას: "მოყვარეს პირში უძრახე" და დიდი ფლორენციელის ბრწყინვალე სიტყვები: "მიჰყევი გზას შენს დე, გინც რა უნდა თქვას".

ბამოყენებული ლიტერატურა

1. ასათიანი რ. ეკონომიკური რეფორმები საქართველოში: ნაბიჯი წინ, ორი ნაბიჯი უკან// მაკრო-მიკრო ეკონომიკა, 2000, № 7-6
2. ბალცეროვიჩი ლ. სახელმწიფო გარდამავალ პერიოდში. თბილისი. 2002
3. ბალცეროვიჩი ლ. თავისუფლება და განვითარება. თავისუფალი ბაზრის ეკონომიკა. თბილისი. "პდკ", 2004
4. ბარათაშვილი ე. ვეშაპაძე შ. რეგიონული ეკონომიკური პოლიტიკა. თბილისი, თბილისის სოციალურ-ეკონომიკური ინსტიტუტი 2002.
5. ბასარია რ., მესხია ი. გარდამავალი პერიოდის მაკრო-ეკონომიკური პრობლემები. თბილისი, ფსკი, 1995
6. გამსახურდია ზ. დილემმა კაცობრიობის წინაშე. თბ., 1995 წ.
7. გოცირიძე რომან, კანდელაკი ოთარ. გავლენიანი ჯგუფები და კორუფცია. საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების მუქარა, გამომცემლობა ელფი, თბილისი 2001
8. გოგოხია რ. შერეული ეკონომიკური სისტემა: არსი, მოდელები, განვითარების ტენდენციები. თბილისი, თხუ 2004

9. გუგუშვილი პაატა. საქართველოს და ამერიკაგებასიის ეკონომიკური განვითარება მე-XIX-XX სს. მონოგრაფიები, ტომი მეექვსე, გამომცემლობა "მეცნიერება" თბ., 1979
10. ეკონომიკური პოლიტიკისა და სამართლებრივი საკითხების ქართულ-ევროპული, საქართველოს ეკონომიკის მიმართულებები, კვარტალური მიმოხილვა, პირველი კვარტალი, თბ., 1996 წ.
11. ეკონომიკური პოლიტიკისა და სამართლებრივი საკითხების ქართულ-ევროპული, საქართველოს ეკონომიკის მიმართულებები, კვარტალური მიმოხილვა, პირველი კვარტალი, თბ., 2000 წ. №3-4
12. თოფაძე გ. საქართველო ნეოკოლონიალიზმის ყუღაფში. თბილისი, 2003
13. კაკულია რ. რეგიონული ეკონომიკა და ქვეყნის საბიუჯეტო-საგადასახადო პოლიტიკა. კრებულში: საბაზრო ეკონომიკის ფორმირებისა და ფუნქციონირების პრობლემები საქართველოში. ტომი 1. თბილისი, სესპსკი, 1997
14. კვარაცხელია დემნა. გლობალიზაცია. სუვერენული სახელმწიფო. ეროვნული ეკონომიკა. გამოცემლობა "ელფი", თბ., 2003
15. მარქსი კ. პოლიტიკური ეკონომიის კრიტიკისათვის, სახელგამი, პოლიტლიტერატურის სექტორი, 1953

16. მელქაძე გ. განვითარებადი ქვეყნების საგარეო ვალუტის რესტრუქტურისაციის ძირითადი პრინციპები. "პარიზის კლუბში" // ბანკი, 2001, №1
17. მესხია ი. საქართველოს საფინანსო-ეკონომიკური უსაფრთხოების თანამედროვე პრობლემები. კრებულიში: გარდამავალი პერიოდის საფინანსო-ეკონომიკური პრობლემები საქართველოში. ტომი IV. თბილისი, ფსკი, 2000
18. მოურავიძე დ. საქართველოს რეგიონული ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრინციპები და პრიორიტეტები. კრებულიში: საქართველოს რეგიონების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მიმართულებები გარდამავალ პერიოდში. პოლიტიკა, პრაქტიკა, პრობლემები. ბათუმი-თბილისი, "აჭარა", 2001.
19. პაპავა გ. საერთაშორისო საგაღუტო ფონდი საქართველოში: მიღწევები და შეცდომები. თბილისი, "იმპერიალი", 2000
20. საერთაშორისო საგაღუტო ფონდი - სიკეთე თუ ბოროტება? საქართველოს ეკონომიკური კოლონიალიზმის საფრთხე ემუქრება. ე. ხარჩილაგას რედაქციით. თბილისი, საქართველოს მრეწველთა კავშირი, შპს "ყაზბეგი", 1998
21. საერთაშორისო თანამეგობრობა და საქართველო 1992-2002. დახმარების მიმოხილვა. თბილისი, სა-

- ქართველოს პრეზიდენტთან არსებული უცხოური ინვესტიციების საკონსულტაციო საბჭოს სამდივნო, 2002
22. ტასისის ეგროპული საექსპორტო სამსახური. საქართველოს ეკონომიკის მიმართულებები, კვარტალური მიმოხილვა, მეორე კვარტალი, თბ., 1996 წ.
 23. შნაიდერი ბ. სკანდალი და სირცხვილი. რომის კლუბის მოხსენება(ძირითადი დებულებები). თბილისი, რომის კლუბის საქართველოს ასოციაცია, 1999.
 24. ციმინტია კ. ღობიზში და კორუფცია ბიზნესის და სახელმწიფოს სისტემაში ჟ.: მაკრო-მიკრო ეკონომიკა, 1999 წ. №7-8
 25. ჭავჭავაძე ი. რჩეული ნაწარმოებები ხუთ ტომად. ტ.IV პუბლიცისტური წერილიები, 1953
 26. ჭითანაგა ნ. გარდამავალი პერიოდის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები. ნაწილი 1. თბილისი, სესპსკი, 1997
 27. ჯიბუტი ა., ღლონტი ი. საქართველოს სახელმწიფო საგარეო ვალი. თბილისი, ოსუ, 2003
 28. ჯოლოხაგა თ. რეფორმირების უსუსური ცდების მეცნირებათა აკადემიაში, დილის გაზეთი, სექტემბერი, 2003
 29. ჯოლოხაგა თ. დროის ეკონომიის კანონი. გამომცემლობა "მეცნიერება", 1993 წ.

30. Алексашенко С. Экономическая реформа: польский путь//Мировая экономика и международные отношения, 1990, № 7
31. Анякин А. История финансовых потрясений. От Джона Ло до Сергея Кириенко. Москва, «Олимп-бизнес», 2000
32. Беридзе Т. Экономические основы суверенитета: новые аспекты взаимодействия экономики и политики – Тбилиси, 1995
33. Брукс Л. За кулисами японской капитуляции. сокращенный перевод с английского Ю. Азизова, В. Кудина и В. Ветошкиной под редакцией И. Разумного с предисл. В. Сапожникова. М., Воениздат, 1971
34. Быков А.Н. Глобализация и либерализация(вопросы институционального совершенствования в контексте российских и общемировых интересов)//Проблемы прогнозирования, 2000, №5
35. Вокк Вамбола. Экономические интересы и создание системы показателей оценки эффективности функционирования производства. Издательство «ээсти Раамат» таллин 1977
36. Волков А.М. Швеция: социально-экономическая модель: Справочник – М.: Мысль, 1991
37. Гвелесиани Р. А. Противоречия экономических Интересов: содержание, формы проявления и разрешения изд-во тбилисского университета, Тб., 1991

38. Давлашеридзе Наталья Захаровна. Нобелевские лауреаты по экономике и их вклад в развитие экономической науки «Универсал», Тб., 2004
39. Документ и развитие. Документ Конференции ООН по вопросам торговли и развития, Женева, 23 марта -16 июня 1964 г. Т.1, Заключительный акт и Доклад, ООН, Нью-Йорк, 1964, стр. 22)
40. Велиш С. Грузия. Краткий обзор проблем макроэкономической политики. Исследования и анализ, № 87. Варшава, ЦСЭИ, 1996
41. Збигнев Бжезинский. Великая шахматная доска. Господства Америки и его геостратегические императивы – М.: Международные отношения, 2005
42. Здравомыслов А. Г. Потребности. Интересы. Ценности.- м.: политиздат, 1986.
43. Мартин Г.П., Шуман Х. Западная глобализация: атака на процветание и демократию. Москва, Издательский Дом «Алпина», 2001
44. Микульский К. Российское настоящее и будущее: Контуры социально-экономической модели В кн: Социально-экономические модели в современном мире и путь России. Кн. 1: Трансформация пост-социалистического общества/Под ред К.И. Микульского – М., 2003 с.18-19.

45. Налогово-бюджетная политика в странах с экономикой переходного периода под ред. В. Танзи. Вашингтон, МФО, 1993
46. Народное хозяйство СССР в 1985 г., Статистический ежегодник) ЦСУ СССР.М., Финансы и статистика, 1986, с.575
47. Народное хозяйство СССР в 1988 г., Статистический ежегодник (Госкомстат СССР М., 1989, с.636;
48. Нобеловские лауреаты по экономике: взгляд из России/К Международному симпозиуму «Нобеловские лауреаты по экономике в российские экономические школы» Под ред. Ю.В. Яковца. Санкт-Петербург: Гуманитика, 2003
49. Папава В.Г. Беридзе Т.А. Очерки политической экономики посткоммунистического капитализма(Опыт Грузии). – М: издательство «Дело и Сервис», 2005.
50. Смыслов Д.В. Международный валютный фонд: современные тенденции и наши интересы. Москва, Финансы и статистика, 1993
51. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма. Открытое общество в опасности, Москва, ИНФРАМ, 1999
52. Теория переходной экономики Под ред. И.П. Николаевой, Москва. ЮНИТИ-ДАНА, 2001
53. Трушина Э. Развитие финансовой системы и экономический рост: уроки опыта восточной Азии для

- стран переходной экономикой. В кн.: Опыт развития финансовой и Фискальной системы и привлечения прямых инвестиций в восточной Азии: уроки и рекомендации. Алматы, 2001
54. Фон мизес Л. Социализм. Экономический и социологический анализ – М.: 1994
55. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия, – М.:1995
56. Цуру С. Конец Японского «экономического чуда». Москва, Прогресс, 1981
57. Хайек Ф. А. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма . – М., 1992
58. Экономические чудеса»: уроки для России. Под ред. Д. В. Кузина. Москва, Олма –Пресс, 1994
59. Эрхард Л. Благосостояние для всех: репринт воспроизведение: Перевод с немецкого(Автор предисл Б.Б. Багаряцкии, В.Г Гребенников– М.: Начала-Пресс, 1991
60. Allen R.E. Financial Crises and Recession in the Global Economy. Cheltenham. Edward Elgar, 1999
61. Brown M.B. Models in Political Economy. A Guide to the Arguments.- London, 1995
62. Fridman M. Capitalism and Freedom Chicago. 1962, P.41

-
63. Hoffman D.E. Oligarchic Capitalism in Russia. In: Russian-EurAsian Renaissance? U.S. Trade and Investment in Russia and Eurasia/Ed by J.H. Klicki, E.K. Lawson. – Stanford, 2000
 64. Stiglitz J.E. Globalization and its Discontents. New York, W.W.Norton & Company, 2002
 65. Wang J.Y. From Coupon to Lari: Hyperinflation and Stabilization in Georgia //Caucasica. The Journal of Caucasian Studies 1998, Vol.1
 66. <http://gallery.economicus.ru>
 67. <http://ideas.repec.org/nobel.html>
 68. <http://www.>
 69. nobel.se/economics/laureates/index.html

ნაშრომის შინაარსი

1. საქართველოს ეკონომიკური განვითარების კვლევის თავისებურებანი თანამედროვე ეტაპზეგვ. 5-12
2. ეკონომიკის განვითარების ძირითადი სტრატეგიული მიზანიგვ. 13-25
3. მეცნიერების ადგილი და როლი საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიული მიზნის რეალიზაციაში.....გვ. 26-35
4. საზოგადოების განვითარების ძირითადი კანონზომიერება და პოლიტიკა. პოლიტიკური ლიდერის ადგილი და როლი თანამედროვე საზოგადოებაშიგვ. 36-59
5. საბჭოთა საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების ძირითადი წინააღმდეგობის გამწვავება და საბჭოთა იმპერიის რღვევა.....გვ. 60-77
6. კრიტიკული მოსაზრებები ეკონომიკის განვითარების ცალკეულ საკითხებზე.....გვ. 78-86
7. გამოყენებული ლიტერატურა.....გვ. 87-93

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0128, ი. ჭავჭავაძის გამზ. 1

☎: 29 09 60, 8(99) 17 22 30

E-mail: universal@posta.ge